

1944.

SIJEČANJ 1944.

2. siječanj

Komanda splitskog područja imala je u svom sastavu sljedeće komande mjesto: Trogir, Vrlika, Kaštela, Muć-Lećevica, Satrić i partizanske straže u selu Senidu, na Moseću, Sratoku, Bistrici i Neoriću.

Izvještaj Komande splitskog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 1/2, 27.

3. siječanj

Split, oko 11 sati, bombardirali saveznički avioni. Porušene su crkve Sv. Rok i Sv. Petar, zgrada uredništva lista »Novo doba« i duhanska stanica, a teže je oštećeno 17 kuća. Poginula su dva, a ranjeno 17 građana i 9 njemačkih vojnika. U luci je potopljen jedrenjak »Kastriot« i uništena su, tri kamiona.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 22/8-7; Izvještaj Odjela za javnu sigurnost NDH. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 266, reg. br. 23/3-2; Zbornik VII, tom V, knj. 23, str. 663.

8. siječanj

U rajonu Brštanovo—Lećevica Mosorski partizanski odred u prekidima vodio borbe od 5. do 8. siječnja 1944. sa njemačkom kolonom jačine 700 vojnika, koja se iz sela Gisdavca probijala ka Drnišu. Nijemci su imali oko 15 poginulih vojnika, dok je Odred imao 3 ranjena i 4 zarobljena boraca.

Izvještaj Grupe odreda za srednju Dalmaciju. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, dok. br. 1/7.

U dvosatnoj borbi sa partizanima kod kote 208, blizu Kaštela Starog poginula su dva njemačka vojnika i dvojica ustaša, a jedan je zarobljen.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 22/8-6.

U blizini Kaštela Starog četiri partizana napala i ubila jednog njemačkog vojnika i jednog domobranu.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 39/64.

Na prostoriji Korošce—Lećevica Svilajsko-mosečki partizanski odred vodio uspješne borbe protiv tzv. Lećevičke satnije. Neprijatelj je imao 5 poginulih i 13 ranjenih vojnika, a Odred 1 poginulog i 3 ranjena boraca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 1/7.

U Kaštelskom zalivu saveznička avijacija napala i potopila njemački parobrod »Pomona«, natovaren sa 1.800 tona razne robe.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, knj. 5, str. 26, bilježnica 5 za 1944. Arhiv VII, mikroteka, London, F-5.

Kod otoka Čiovo saveznički avioni napali i zapalili njemački brod-cisternu.

Zbornik VII, tom V, knj. 24, str. 605.

9. siječanj

Uvečer je gotovo cijeli Split izljepljen plakatima sa Titovom slikom i poklicima AVNOJ-u, Nacionalnom komitetu i Federativnoj Jugoslaviji. To je bila prva akcija ove vrste koju je organizirao Narodnooslobodilački odbor Splita, od kako su u grad, koncem rujna 1943. ušli novi okupatori — Nijemci.

Historijat NOB-e Splita, Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, film 9/474.

U selu Kladnjice Prvi bataljon Mosorskog partizanskog odreda napao Lećevičku satniju i prisilio je na povlačenje uz gubitke od 3 mrtva i 8 ranjenih vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 1/7.

11. siječanj

Split bombardirali saveznički avioni. Oštećeno je više kuća, a u luci jedan jedrenjak.

Zbornik VII, tom V, knj. 23, str. 688.

Da bi se zaštitili od savezničkih niskoletećih aviona, Nijemci su splitski garnizon pojačali PA topovima: 4 jednocačne, 6 četvorocaca, 6 topova 37 mm i 40 topova kalibra 20 mm.

Dnevnik Admirala Jadrana, str. 44, prijevod, bilježnica 5 za 1944. Arhiv VII, mikroteka, London, f-5, 514.

12. siječanj

Split, oko 15 sati, bombardirali saveznički avioni. Ljudskih žrtava nije bilo. Pričinjena je neznatna materijalna šteta. Od njemačke protivavionske artiljerije oboren su dva saveznička aviona.

Izvještaj Redarstvene oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 1/1-1; Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 5, str. 48. Arhiv VII, mikroteka, London, f. 5, 571.

Iz Splitskog kanala dvije savezničke torpiljarke tukle iz topova grad. U luci su potopljena dva broda, a oštećeno je i nekoliko kuća.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 22/8-6.

U Splitskom kanalu saveznički brodovi potopili jedan njemački motorni jedrenjak.

Arhiv VII, Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 5, str. 53.

12/13. siječanj

Na otok Šoltu iskrcao se Drugi bataljon 893. puka njemačke 264. divizije. Jedinice Četvrtog bataljona 12. dalmatinske brigade i Drugi bataljon Bračko-

-šoltanskog partizanskog odreda povukli su se na otok Vis. Šolta se nalazila u partizanskim rukama od kapitulacije Italije, rujna 1943. godine.

Zbornik VII, tom V, knj. 23, str. 691; 694; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 2032, reg. br. 13/7.

15. siječanj

Kod Dugopolja Treći bataljon Mosorskog partizanskog odreda iz zasjede ubio dva ustaška vojnika.

Kod mjesta Ljuti kamen, istog dana, ubio je jednog, a ranio dva ustaška vojnika.

Izvještaj 3. bataljona Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, mikroteka, MNRS, f. 8/41.

17. siječanj

Splitske ulice osvanule ispisane parolama »živio drug Tito«, »živio Nacionalni komitet« itd., a u većinu splitskih kuća omladinci su ubacili letke antifašističkog sadržaja.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 39/6-3.

19. siječanj

U rajonu Kaštel Sućurca partizanska jedinica izvršila iznenadan napad na kolonu iz njemačke 264. divizije i nanijela joj gubitke od 13 poginulih vojnika.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 5, str. 18.

20. siječanj

U dva navrata saveznički avioni bombardirali Split. Tom prilikom je naročito stradalo Brodogradilište.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 39/6-4.

Na Kozjaku i Mosoru, u čast 20-obljetnice Lenjinove smrti, partizanske jedinice su zapalile više vatri.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 39/6-4.

U Kaštel Starom, u povodu 20-obljetnice smrti Lenjina, omladinci rastučili veliki broj letaka sa natpisom: »Omladino Jugoslavije«, »Slava umrlom vođi — Lenjinu« i drugo.

Izvještaj Oružničke postaje Kaštel Stari. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 39/6-4.

21. siječanj

U Split, iz Mostara, premještena Komanda njemačkog pomorskog komandanta Dalmacije.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 5, str. 19.

22. siječanj

Saveznička avijacija bombardirala splitsko brodogradilište.

Ljetopis samostana Sv. Franje u Splitu. Arhiv IHRPD.

23. siječanj

Otok Šoltu bombardirala saveznička avijacija.

Zbornik VII, tom V, knj. 23, str. 732.

24. siječanj

Na cesti Split—Sinj Treći bataljon Mosorskog partizanskog odreda, iz zasjede, napao i bombama uništilo neprijateljski automobil u kome su poginula tri njemačka oficira i jedan vojnik.

Izvještaj 3. bataljona Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, mikroteka, MNRS, f. 8/41.

26. siječanj

Kod Dugopolja Treći bataljon Mosorskog partizanskog odreda, iz zasjede, napao njemačku patrolu iz sastava 264. divizije. Poginulo je pet i zarobljeno 6 njemačkih vojnika, dok Bataljon nije imao gubitaka.

Izvještaj Trećeg bataljona Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, mikroteka, MNRS, film br. 8/41.

28. siječanj

Na području kotara Solin djelovao je Kotarski odbor AFŽ-a sa 7 odbornica, tri općinska odbora sa 16 odbornica i 15 seoskih sa 71 odbornicom.

Izvještaj KO AFŽ-a Solin od 28. 1. 1944. Arhiv IHRPD Split, k. 58.

Siječanj k.

Nijemci u Splitu blokirali Varoš i izvršili detaljnu premetačinu kuća u cilju otkrivanja organizacija NOP-a. Kako nisu pronašli nikakav ilegalni materijal, zahvaljujući budnosti tih organizacija, okupatori su izvršili masovnu pljačku i povukli se sa nekoliko kamiona opljačkane robe, cipela, pokrivača i hrane.

Historijat NOB-e u Splitu. Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/474.

Siječanj

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 3,998.356 kuna i podijelio ih između 1.250 siromašnih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 3.270 članova. Među 130 obitelji je podijeljeno i 470 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD, k. 27, reg. br. 363.

VELJAČA 1944.

1. veljače

Split bombardirali saveznički avioni, naročito Brodogradilište i predjel Stinice. Bacili su i letke na njemačkom jeziku u kojima se pozivaju vojnici da bace oružje, jer im se već približava dvanaesti sat.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944. str. 28,
Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

2. veljače

U Prološkoj Dragi, na cesti Livno—Sinj, dijelovi Četvrte splitske brigade 9. divizije, napadom iz zasjede, uništili dva neprijateljska kamiona i ubili 15 vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 517-A, reg. br. 35/1; Zbornik VII, tom V, knj. 24, str. 125.

4. veljače

U rajonu Lečevica—Trolokve Osma dalmatinska brigada 20. divizije, poslije petosatne borbe, odbila napad dijelova 264. njemačke divizije i odbacila ih prema Radošiću i Malački. Brigada je imala 2 mrtva, 7 ranjenih i 8 nestalih boraca, dok je neprijatelj imao 10 mrtvih i 20 ranjenih vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1032, reg. br. 4/4.

8. veljače

Saveznička avijacija bombardirala i zapalila njemački parobrod koji je u zaljevu kod Barbarinca iskrcavao hranu i drugi materijal za njemačku vojsku.

Ljetopis samostana Sv. Franje u Splitu. Arhiv IHRPD, Split.

9/10. veljače

U selu Sutina na cesti Sinj—Muć Svilajsko-mosećki partizanski odred napao i razbio domobransku posadu i zarbio 8 domobrana.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 2/7.

12. veljače

Brojno stanje policijske straže NDH u Splitu bilo je: 4 oficira, 13 podoficira i 214 stražara, a u Župskoj redarstvenoj oblasti: 2 oficira i 61 policajac.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 1/1-2.

14. veljače

Kod Ošljara, između Gizzavca i Brštanova, četa Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda iz zasjede ubila 3 ustaše i više ih je ranila.

Izvještaj Štaba grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 2/7.

16. veljače

Na putu Gizzavac—Korošce, skupina boraca Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda postavila minu od koje su uništena dva njemačka kamiona.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 2/7.

U Splitu, u pravoslavnoj crkvi, održan tajni sastanak četničke organizacije koja je brojala oko 150 ljudi. Sastankom je rukovodio Marko Mikačić, sudac iz Splita.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti u Splitu. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 26/5-2.

17. veljače

Selo Donji Dolac zauzeo Mosorski partizanski odred. Zarobljeno je 20, a poginulo je i ranjeno oko 15 ustaša. Odred je imao 4 ranjena borca.

Zbornik VII, tom V, knj. 24, str. 440-441; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 517-A, reg. br. 57/1.

Na položaju iznad zaseoka Strižak, kod Lećevice, Prvi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda vodio višesatnu borbu sa nadmoćnijim ustaškim i domobranskim snagama i bio primoran na povlačenje u pravcu Troloke. Bataljon je imao jednog poginulog i jednog ranjenog borca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 2/7.

20. veljače

Na otoku Šolti njemačka vojska pohvatala 244 muškarca od 16 do 60 godina starosti prikupila ih u luci Rogač, a zatim ih brodovima prebacila u Split i smjestila u tvrđavu na Gripama.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 23. 2. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH, neregistrirano.

21. veljače

U Trolokvama održan sastanak OK KPH za srednjodalmatinski okrug (Split). Pored ostalog, konstatirano je da na okrugu postoji 5 kotarskih i 12 općinskih komiteta Partije, sa 108 jedinica, 549 članova Partije, 294 kandidata i 2.817 simpatizera.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 119—120.

22. veljače

Saveznički avioni u formaciji od 12 aviona bombardirali Split, pretežno luku.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 15/4-1.

Očekujući desant savezničkih snaga i jedinica NOVJ, njemačke vlasti su iselile sa otoka Šolte i smjestile u kasarne na Gripama u Splitu oko 200 ljudi, starih od 16 do 60 godina, plašeći se da im oni ne bi pomogli pri desantu.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH k. 197-A, reg. br. 13/3-1.

U Splitu članovi Partije i SKOJ-a rasturili veći broj letaka sa naslovom: »Upozorenje građanima koji se nalaze u službi okupatora«, sa potpisom Vrhovni komandant NOVJ maršal Tito.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti Split. Arhiv VII arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 60/2-1.

23. veljače

Saveznička avijacija bombardirala Split, naročito Brodogradilište.

Ljetopis samostana Sv. Franje u Splitu. Arhiv IHRPD.

24. veljače

U selu Ubliima kod Lećevice održana sjednica delegata narodnooslobodilačkih odbora splitskog okruga. Na sjednici je izabran Okružni NO odbor i izvršena raspodjela dužnosti njegovih članova. Konstatirano je da u okrugu ima 5 kotarskih, 19 općinskih, 4 gradska i 183 mjesna — seoska NOO-a.

Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, f. 9, snimak 484.

U splitskoj luci saveznička avijacija potopila njemački parobrod »Promontore« koji je toga dana, sa tovarom od oko 900 tona živežnih namirnica i drugog materijala, doputovao iz Trsta.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 23/3-1.

25. veljače

U selu Korošce kod Brštanova održana kotarska konferencija Narodnooslobodilačkog odbora Solin, na kojoj je, između ostalog, konstatirano da je sa ovog kotara od 1941. do ljeta 1943. godine otišlo u partizane oko 2.900 boraca. Na kotaru je radilo 6 općinskih i 23 seoska NOO-a.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 132.

26. veljače

Iz formacijskog sastava Komande splitskog područja izišla Komanda mesta Vrlika, koja je ušla u Cetinsko vojno područje.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. 5/2.

27. veljače

U selu Korošce, kod Brštanova, održano savjetovanje Kotarskog komiteta SKOJ-a za Solin i tom prilikom ukazano na greške u radu SKOJ-a i USAOH-a. Konstatirano je da na kotaru postoji 19 aktiva SKOJ-a, sa 382 člana.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 138.

Sa jednog briješta kod Splita njemačka protivavionska artiljerija oborila saveznički avion, čija je posada poginula.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 7, str. 42.

28. veljače

U selu Korošce, kod Brštanova, održano partijsko savjetovanje Kotarskog komiteta KPH Solin. Konstatirano je da na kotaru postoje 2 rajonska i mjesna komiteta, 22 partijske jedinice sa 111 članova Partije, među njima 46 žena. Također je konstatirano da postoje 23 mjesna narodnooslobodilačka odbora i 13 odbora AFŽ-a koji obuhvataju 813 žena.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 139.

Split i Solin bombardiralo deset savezničkih aviona. Oko desetak težih bombi je bačeno na splitsko brodogradilište.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153, reg. br. 22/4. A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944. str. 49.

Iz tvrđave Klis njemački vojnici oborili u niskom letu saveznički avion koji je pao istočno od crkve u zaseoku Vučkovići — Dugopolje. Avion je sa dva člana posade izgorio.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije od 3. 3. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH, neregistrirano.

Veljača

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 4,354.258 kuna i podijelio ih između 1.360 siromašnijih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 3.530 članova. Među 50 obitelji je podijeljeno i 267 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD, k. 27, reg. br. 363.

OŽUJAK 1944.

1. ožujak

U selu Brštanovu održan sastanak Izvršnog odbora Kotarskog NOO-a Muća. Pored ostalog, konstatirano je da je u NOV do tada otislo više od 650 stanovnika ovog kotara. Od kolovoza 1942. do kraja 1943. godine mučko-lećevički kraj je, preko NOO-a, poslao partizanskim jedinicama: žitarica 137.178 kg, krumpira 15.182, mesa 9.895 kg, 1.500 sitna i 15 grla krupne stoke, 6.000 kg kupusa, 70.823 litre vina, oko 15.000 obroka hrane i drugih potreba.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 147—148.

U rajonu Donje Sitno—Gornja Dubrava Treći batoljon Mosorskog partizanskog odreda napao ustašku jedinicu i natjerao je na povlačenje prema Mosoru, uz gubitke od jednog poginulog.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

2. ožujak

Drugi bataljon i četa Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda odbili pokušaj ustaških snaga da se iz pravca Gata i D. Dubrava probiju prema D. Sitnom. Neprijatelj je imao 4 poginula i 7 ranjenih ustaša.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

Na putu Korošce—Gizdavac borci Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda postavili dvije mine, na koje je naišao njemački kamion i uništen.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 2/7.

3. ožujak

Split u tri navrata bombardirali saveznički avioni. Tom prilikom je pričinjena velika materijalna šteta. U luci su uništena tri jedrenjaka i parobrod »Jadran«, vlasništvo braće Ferić iz Splita. Također je uništena jedna njemačka protivavionska baterija i svi članovi posade su poginuli.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 25/5-1 i 54/I-6; A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 56.

Na cesti Bosansko Grahovo—Knin, kod mjesta Derala, dijelovi Četvrte splitske brigade porušili dva mosta i na više mjesta potporne zidove.

Zbornik VII, tom V, knj. 25, str. 304; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 517-A, reg. br. 24/2.

5. ožujak

Jedinice njemačke 264. divizije otpočele sa hapšenjem simpatizera NOP-a u selima Sratok, Prgomet, G. i D. Seget i Marina. Do 7. ožujka uhapšeno je 300 ljudi i sprovedeno u sabirni logor u Splitu.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 58/6-1; Hronologija VII, str. 705.

6. ožujak

Oko 200 ustaša iz pravca Klis—Gizdavac—Muć napalo Drugi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda i poslije kraće borbe prisilili Bataljon na povlačenje. Neprijatelj je imao 4 poginula i više ranjenih.

Izvještaj Štaba srednjodalmatinskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 2/7.

Na putu Split—Stobreč dijelovi Mosorskog partizanskog odreda uništili neprijateljski kamion.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 8/7.

7. ožujak

Kod sela Bisko borci Mosorskog partizanskog odreda postavili minu na koju je naišao neprijateljski kamion, koji je od eksplozije sa 7 članova posade uništen.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 8/7.

U mjestu Grohote, na otoku Šolti uspostavljena žandarmerijska stanica NDH.

Izvještaj Župskog oružničkog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 53/6-1.

8. ožujak

Iz šibenske Rogoznice njemačke vojne vlasti iselile i dopremile u Kaštel Štafilić 85 muškaraca i žena i zatvorile ih u zgradu bivše Dravske banovine.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 10. ožujka 1944, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 44/6-1.

Između Donjeg Sitna i Donje Dubrave Druga četa Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda napala njemačku patrolu jačine 30 vojnika i poslije kraće borbe protjerala je u pravcu Gata, ranivši dva vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

U Splitu, u povodu međunarodnog dana žena, rasturen veći broj letaka sa naslovom »živio 8. mart — dan žena!«.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 16/6-1.

9. ožujak

Iz Klisa i Kaštela, preko sela Broćanca i Vučevice ustaške jedinice prodle u selo Korošće, kod Brštanova, gdje su napale dijelove Mosorskog partizanskog odreda i rukovodstvo Solinskog kotara. Poslije višesatne borbe ustaše su primorane na povlačenje uz gubitke od desetak izbačenih iz stroja.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 163.

11. ožujak

Kod kapelice Sv. Nikola, na putu između Žrnovnice i Srinjina, partizani Mosorskog odreda napali ustašku patrolu i ubili dvojicu ustaša, jednog su ranili, a četiri zarobili.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 54/1-5; k. 145, reg. br. 11/8-9; Izvještaj Staba grupe srednjodalmatinskih odreda od 23. 3. 1944, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 7/7.

Otok Šoltu, oko 11 sati bombardirali saveznički avioni. U zaljevu Sešulja potopljeno je 5 ribarskih brodova vlasnika iz Maslinice.

Izvještaj Kotarske oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153, reg. br. 31/4-1.

Na otoku Šolti, prilikom pretresa ustaška posadna jedinica pronašla partizansko skladište municije u Donjem Selu, koje je bilo bunkerisano u rezervoaru i bunaru kuće mjesnog župnika.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 22/8-9 i 54/1-5.

12. ožujak

U Rupotini održan sastanak članova Gradskog i Okružnog NOO-a Splita, na kome je konstatirano: da je Gradski odbor povezan sa 9 strukovnih akcionalih odbora i 27 pododbora, u čijem radu je bilo obuhvaćeno oko 7.000 simpatizera NOP-a; da pored Mjesnog komiteta Partije, postoje 3 rajonska komiteta (Varoš, Grad i Lučac) i 14 partijskih jedinica sa 64 člana Partije; da skojevska organizacija broji 148 članova, a u USAOH-u je obuhvaćeno preko 930 omladinaca.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 167-170.

13. ožujak

Kod mjesta Sitno Gornje partizani napali i razbili jednu ustašku skupinu. Za odmazdu ustaše su uhapsile 8 mještana i odveli ih u Split.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 54/1-5.

14. ožujak

U selu Brštanovu održan sastanak Kotarskog komiteta KPH Muć, na kome se diskutiralo o radu partijskih i ostalih organizacija na kotaru. Konstatirano je da u tri općinska komiteta (za Lećevicu, Muć i Ogorje) postoji 14 partijskih jedinica sa 52 člana Partije, 67 kandidata i 253 simpatizera.

Pored Kotarskog komiteta SKOJ-a, postojala su općinska rukovodstva sa 15 aktiva, 88 skojevaca i 236 omladinaca. Organizacija AFŽ-a je imala 810 aktivistkinja.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 174.

U rajonu Dugopolje, na cesti Split—Sinj, borci Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda postavili minu na koju je naišao neprijateljski kamion. Od eksplozije mine kamion je uništen, a ranjeno je 10 domobrana.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 7/7.

15. ožujak

Lf selu Brštanovu, uz prisustvo 98 delegata, održana konferencija narodnooslobodilačkih odbora mućkog kotara. Na konferenciji je izabran novi Kotarski NOO od 9 članova. Diskutiralo se o stanju na terenu i unapređenju rada NOO-a.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 176.

Kod Dubrave, ustaške jedinice iz pravca Srinjina i Gata napale dijelove Mosorskog partizanskog odreda. Neprijatelj je odbijen uz gubitke od 2 poginula i 1 ranjenog vojnika.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 178.

17. ožujak

Na brdu Sv. Juraj, kod Podstrane, Nijemci strijeljali Antu, Miljenka i Ivana Kaštelančića, Antu Slavodića, Jerka Listaća i Stanka Jovanovića, svi iz Podstrane.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-A, reg. br. 5/2-3.

19. ožujak

Sa otoka Visa britanska saveznička jedinica izvršila desant na otok Šoltu kojeg je branila posada jačine jedne čete iz njemačke 264. divizije. Zarobljeno je 100 vojnika i 2 oficira, dok je ostatak posade poginuo.

Zbornik VII, tom V, knj. 25, str. 762, 772.

Otok Šoltu bombardirali saveznički avioni, naročito Grohote. Poginulo je 5 njemačkih vojnika i 3 seljaka.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 73.
Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

Split bombardiralo 12 savezničkih aviona. Tom prilikom pričinjena je znatna materijalna šteta.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153, reg. br. 32/4-B.

U rajonu Dubrava—Gornje Sitno dijelovi Mosorskog partizanskog odreda vodili višesatnu borbu protiv 200 njemačkih vojnika. Tom prilikom su njemački vojnici u G. Sitnom zapalili i preostale kuće, koje su bile pošteđene ranijim paljevinama okupatora. Ubili su 17 mještana.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 198—199.

Selo Ramijane, poslije kraće borbe sa ustašama, zauzeo Svilajsko-mosečki odred. Neprijatelj je imao 3 poginula i 6 ranjenih, a Odred 2 poginula i 3 ranjena borca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 7/7.

20. ožujak

Kod Brštanova, na mine koje su postavili borci Svilajsko-mosečkog partizanskog odreda, naišla dva neprijateljska kamiona, koji su uništeni.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 7/2.

21. ožujak

Na putu kod Pod Glavice, blizu Muća, minerski vod Svilajsko-mosečkog partizanskog odreda postavio mine na koje su naišla i uništena 3 neprijateljska kamiona, a poginulo 3 i ranjeno 2 vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 7/7.

Na otoku Šolti četiri partizana napala i zarobili šest njemačkih financa i prebacili ih na otok Vis.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 2064, reg. br. 43-3/5; Zbornik, tom VIII, knj. 2, str. 138.

22. ožujak

Župska redarstvena oblast NDH u Splitu naredila da svi vlasnici kamiona, na zahtjev njemačke Feldkomandanture u Splitu, moraju uvijek biti spremni da svoje kamione stave pomenutoj komandi na raspoloženje.

Naređenje Župske redarstvene oblasti u Splitu. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 1/1-4.

Kod Klis—Grla saveznički avioni napali 4 ustaška kamiona i 2 uništili. Ranjen je 1 domobran i 1 ustaša.

Izvještaj Oružničke postaje Klis od 23. 3. Arhiv IHRPD, arhiva NDH, neregistrirano.

I 23. ožujak

Prilikom bombardiranja otoka Šolte, saveznički avioni uništili njemački jurišni brod 1-88 i motornu skelu SF-272 iz sastava 10. lovačke flotile.

Izvještaj 10. lovačke flotide, Arhiv VII, Mikroteka, London NM, f. 3/779-784.

24. ožujak

Saveznički avioni bombardirali Split: predio Bačvice, Firule i Višku ulicu. Prouzrokovana je samo manja materijalna šteta. Ranjene su dvije osobe.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 72. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57. Ljetopis samostana Sv. Frane u Splitu. Arhiv IHRPD.

25. ožujak

Oko 1.000 njemačkih vojnika iz šest pravaca napadalo prema pl. Mosoru, gdje su se nalazile snage Mosorskog partizanskog odreda. Jedinice Odreda su imale 2 poginula i 2 ranjena borca.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

28. ožujak

U Split stigao avionom iz Beograda komandant njemačke 2. oklopne armije, general Lothar Rendulic, kako bi se što bolje upoznao sa stanjem u obalskom pojusu. Sutradan je u sjedištu Komande 15. brdskog korpusa u Kninu održao sastanak i dao smjernice za organiziranje obrane obale.

Arhiv VII, Mikroteka NAV-N-T-314, f. 562/283—289; Dnevnik Admirala Jadrana, Arhiv VII, prijevod, knj. 7, str. 50.

31. ožujak

Okružni NOO Splita izdao letak u kome poziva građane Splita da se ne odazivaju i da bojkotiraju mobilizaciju koju sprovode Nijemci i ustaše za razne poslove. Splićani su poziv Narodnooslobodilačkog odbora prihvatali. O tome Okružni komitet KPH Split, u svom izvještaju, pored ostalog, kaže: »... od 200 bivših željezničkih radnika koje su pozvali odazvalo im se svega 6. ... Mobilizacija zidara i rezervnih oficira također nije uspjela.«

Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 215—216.

Ožujak k.

Za komandanta luke Split postavljen je njemački kapetan korvete Waitzendorfer, umjesto dotadašnjeg kapetana korvete Mellenthina.

Dnevnik Admirala Jadrana, Arhiv VII prijevod, sveska 7, str. 10 (dodatak dnevnika za ožujak 1944).

Ožujak

U toku mjeseca Split je pet puta bombardirala saveznička avijacija, a okolicu deset puta. Lakše i teže je oštećeno 146 kuća i lakše ranjeno 7 osoba.

Izvještaj Nadzorništva za zaštitu kotara Split od 11. 4. 1944. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 22/23—2.

Socijalni odje Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 4,499.223 kune i podijelio ih između 1.482 siromašnije obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 3.785 članova. Među 132 obitelji je podijeljeno 370 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD k. 27, reg. br. 363.

Gradski NO odbor Split — Zdravstveni odjel, organizirao, preko rajonskih ambulanti u gradu, pružanje besplatne liječničke pomoći 176-torici članova partizanskih obitelji i žrtava fašističkog terora.

Izvještaj NOO Split od 5. 9. 1944. Arhiv IHRPD k. 45.

TRAVANJ 1944.

1. travanj

Kod Muca borci Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda postavili dvije mine na koje su naišla i uništena dva neprijateljska kamiona sa 10 vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 14/7.

4. travanj

Njemačka i ustaška posada iz Grla, kod Klisa, preduzele izviđanje u pravcu Dugopolje. U zaseoku Kutj napala ih je partizanska jedinica i pri-nudila na povlačenje u Klis.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 8/2—2.

5. travanj

Komandant njemačke 2. oklopne armije, general Lothar Rendulic, upu-tio brzojav komandantu puka 264. divizije u Splitu, potpukovniku Mülleru da naredi ustaškim vlastima i ministru NDH Edi Bulatu da odmah iz split-skog zatvora puste četničke rukovodioce Marka Mikačića, Mihajla Zaklanovića i Alojza Križišnika, koje su oni koncem ožujka uhapsili. Naredenje je istog dana izvršeno. Njih su ustaške vlasti uhapsile kao krive za nedavno izvršen pokolj u selima Otoku i Rudi, iako je to bilo djelo samo Nijemaca.

Arhiv VII, arhiva četnička, k. 245, reg. br. 1/l—15.

6. travanj

U povodu svoje dvogodišnjice formiranja, Narodnooslobodilački odbor Splita se obratio građanima letkom u kojem se govori o značaju stvaranja NOO, pobjedama NOVJ i političkoj situaciji u svijetu.

Arhiv IHRPD k. 45.

U povodu druge godišnjice formiranja Gradskog narodnooslobodilačkog odbora Splita, na zidovima mnogih kuća, pripadnici NOP-a crvenom bojom ispisali antifašističke parole.

Historijat NOB-e u Splitu, drugi dio, str. 6; Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/475.

U Splitu, oko 8 sati ujutro, student Rajčić, sa još jednim skojevcem izvršio atentat na ustaškog agenta Jerolima Koštu i ubio ga. Njega su ustaške vlasti, kao povjerljiva agenta, ubacile u Split, nakon povlačenja jedinica NOV iz grada, koncem rujna 1943. godine.

Historijat NOB-e u Splitu, II dio, str. 6; Arhiv VII, mikro-teka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/475; Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 233.

6/7. travanj

Kod sela Križića, na cesti Klis—Dicmo, od mine koju je postavilo minersko odjeljenje Mosorskog partizanskog odreda, uništen neprijateljski kamion sa 6 vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 16/7.

8. travanj

U Split ustaše formirale specijalnu skupinu špijuna koja je imala zadatak da vrši razne diverzije, špijunažu i dr. Na čelu skupine nalazio se Željko Pavičević sa članovima: Drago Čolak, Drago Vitas, Nikola Oreč i Anton Rodić. Sjedište im je bilo u Bernardovom prolazu br. 3, gdje im se nalazila i radio-stanica.

Izvještaj GŠH. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 112-A, reg. br. 18/4.

9. travanj

Prema nepotpunim podacima, Komanda splitskog područja je na svom području do tada mobilizirala za operativne jedinice sljedeći broj boraca: iz kotara Split, preko 8.000, iz kotara Muć—Lećevica oko 700, iz kotara Trogir 2.107 i iz kotara Solin 2.900 boraca.

Izvještaj Komande splitskog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 13/2.

Na cesti Dicmo—Dugopolje, udarna grupa Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda postavila minu na koju je naišao njemački kamion. Od eksplozije mine poginuo je 1, a ranjena su 2 njemačka vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

Zbog neprijateljske intervencije iz Knina četvrta splitska brigada ni u drugom pokušaju nije uspjela zauzeti Golubić. U ovoj borbi neprijatelj je imao preko 20 mrtvih i ranjenih, a jedinice Brigade 3 mrtva, 4 ranjena i 9 nestalih boraca.

Zbornik VII, tom V knj. 2 str. 77 i 78; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 12/2.

10. travanj

O proslavi godišnjice proglašenja NDH u Splitu, Ravnateljstvo za javni red i sigurnost u Zagrebu, u izvještaju, pored ostalog, piše: »... 9,30 sati održan je u katedrali svečani »Te Deum«. Prisustvovali su ministar dr Edo Bulat, te predstavnici državnih vlasti i hrvatske i njemačke vojske. Primjećeno je da je prisustvovalo vrlo malo službenika svih državnih ureda... Na ulicama se mogao vidjeti samo mali broj građana, a Poglavnikov trg, gdje se uvjek sastaju veće grupe ljudi, bio je tog dana skoro pust, premda je vrijeme bilo lijepo i ugodno. Hrvatskoj vojsci nije nitko manifestirao niti aklamirao... Obćenito uzevši Split je na dan proslave godišnjice NDH pružao sliku izumrlog grada.«

Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153-C, reg. br. 27/4—1.

Na položaju Dugopolje—selo Smajić Druga četa Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda sukobila se sa neprijateljskom patrolom. Poginula su 2, a ranjena 3 neprijateljska vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

Oblasni NO odbor Dalmacije odlučio je da se od partizanskih boraca — bivših nogometnih igrača iz Splita i onih kojima će biti upućen poziv, a nalaze se još kod kuće, formira nogometni klub »Hajduk«, koji će u inozemstvu predstavljati naš sport. Komanda splitskog vojnog područja uputila je 14. travnja, pozive preostalim igračima preko NO odbora u Splitu.

Izvještaj Oblasnog NO odbora Dalmacije od 10. 4. 1944.
Arhiv IHRPD k. 69.

11/12. travanj

Sa otoka Šolte njemačke vlasti evakuirale su 600 ljudi, većinom žena i djece. Prema njima su postupali brutalno, tukli ih, zlostavljali, pljačkali, a žene silovali.

Depeša iz Splita koju je uputio ministar NDH Bulat. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 267, reg. br. 36/1—16.

12. travanj

Na Sv. Kaju — Solin saveznički avioni, u formaciji od 35 aviona, bacili oko 200 bombi. Tvornica »Adria« i ostali objekti u krugu tvornice, kao i nekoliko kuća teško su oštećeni. Poginulo 12, a ranjeno isto toliko osoba.

Izvještaj Kotarske oblasti u Splitu. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153, reg. br. 53/1.

Savezničkih 14 aviona bacilo više eksplozivnih i zapaljivih bombi na Solinsku cestu. Zapaljeno dvije a oštećeno je 20 kuća. Poginula su 4 lica, a 2 su teže ranjena.

Izvještaj Kotarske oblasti u Splitu. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153, reg. br. 52/1.

Radi zaštite od savezničke avijacije Nijemci su u Splitu i okolicu organizirali jaku protivavionsku obranu. Kod crkve Sv. Mande postavili su 4 topa, u Kopilici 3, Šibera 4, na Novom groblju 4, a na zgradi bivše srpske banke 4 protivavionska mitraljeza. U Solinu su imali dvije baterije od 10 topova; na otoku Čiovu 5 topova i na Kozjaku i Malački 6 protivavionskih topova.

Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 244.

15. travanj

Blizu željezničke stanice Dugopolje, na cesti Split—Sinj, na minu koju su postavili partizani naišao njemački kamion koji je uništen, a dva vojnika su teško ranjena.

Izvještaj 7 oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 8/2—3.

Na putu Gisdavac—Klis, sa kote 347, Prva četa Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda iz zasjede ubila dva neprijateljska vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. I603, reg. br. 16/7.

Za proteklih mjeseci dana Komanda splitskog vojnog područja je na svom terenu mobilizirala 190 boraca, od toga: 15 radnika, 172 seljaka i 3 namještenika.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 44/12—3.

16. travanj

Poslije petosatne borbe, partizanska straža Komande mjesta Kaštela i četa Komande splitskog područja napali i protjerali ustašku jedinicu sa položaja Kapitanović i Ljubić izbacivši 12 ustaša iz stroja.

Izvještaj Komande splitskog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 7/3.

Kod sela V. Prugovo, na cesti Klis—Gisdavac, ustaške snage napale dijelove Mosorskog partizanskog odreda, kojom prilikom su poginula 2 partizana.

Izvještaj Velike župe Cetina od 22. 5. 1944. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 17—23/2.

18. travanj

Na cesti Klis—Sinj udarna grupa Druge čete Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda iz zasjede ubila 4, ranila 1 i zarobila 1 ustašu.

Operativni dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

20. travanj

Na Ljutom Kamenu (Mosor), udarna grupa Druge čete Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda iz zasjede ubila 6, a ranila 3 neprijateljska vojnika.

Operativni dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

Partijska organizacija Donja Kaštela imala je 10 članova Partije i 9 kandidata.

Izvještaj partijske jedinice Donja Kaštela. Arhiv VII, mikroteka, MNRS film 8/44—46.

22. travanj

U selu Rudi, u prisustvu člana CK KPH Jakova Blaževića, održano sjetovanje Okružnog komiteta KPH Split. Pored opće informacije o stanju u splitskom okrugu i radu organizacija, sekretar Ante Roje dao je pregled organizacionog stanja: partijska organizacija je imala 99 jedinica sa 546 članova, 371 kandidata i 2.709 simpatizera. Skojevska organizacija je imala

131 aktiv sa 1.418 članova, a u USAOH-u je bilo obuhvaćeno oko 11.000 omladinaca i omladinki. Radi uzdizanja partijskog kadra odlučeno je da Okružni komitet ponovo organizira niže partijske kurseve.

Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 264—266.

Kod mjesta Zvečanja (Mosor) udarna grupa Druge čete Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda iz zasjede ubila 1, a ranila 3 ustaše.

Operativni dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

23. travanj

U selu Rudi, u prisustvu člana CK KPH Jakova Blaževića održano savjetovanje Okružnog narodnooslobodilačkog odbora Splita. Konstatirano je, pored ostalog: »NOO-i su jedina vlast koju narod priznaje, odnosno 95% sela priznaje vlast NOO-a. Rad seoskih NOO-a pomaže i koordinira 17 općinskih i 6 kotarskih odbora. NOO grada Splita imao je rang kotarskog odbora.

Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 269—270.

Split, oko 11 sati, napustili i otišli u partizane slijedeći igrači »Hajduka«: Ljubo Benčić, Leo Lemešić, Miljenko Krstulović, Branko Bakotić, Petar Brkljača, Miljenko Batinić, Alujević, Ivo Radovniković, Bartul Čulić i Luštica.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-c, reg. br. 56/7—I.

23/24. travanj

U Splitu rastureni leci koje je izdao Okružni NOO Split, pod naslovom »Narodna Dalmacija«. U lecima narod se poziva na oružje... »Izgleda — kaže se u izvještaju 7. oružničke pukovnije, da je ova promidžba imala uspjeha, jer je iz grada odbjeglo oko 500 mladića ...«

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH k. 149-c, reg. br. 13/2—4.

24. travanj

Kod mjesta Zvečanja (Mosor) udarna grupa Druge čete Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda zarobila dvojicu ustaša sa opremom.

Operativni dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

Kod Han-Prologa (Livno) jedinice Četvrte splitske brigade, u dvodnevnoj borbi, protiv dijelova njemačkog 893. puka 264. divizije ubile i ranile oko 20 vojnika.

Zbornik VII, tom V, knj. 26, str. 594, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842, reg. br. 14/2.

25. travanj

U selu Rudi tehnika Okružnog narodnooslobodilačkog odbora Splita izdala prvi broj lista »Glas borbe«. Od broja 13 postaje glasilo JNOF-a okruga Split.

Bibliografija izdanja u NOR-u 1941—1945. str. 614.

29. travanj

U Splitu, u povodu međunarodnog praznika rada, po raznim kućama rastureni leci, a zidovi mnogih kuća ispisani parolama »Živio 1. maj«, »Živio Tito«.

Izvještaj redarstvene oblasti za grad Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 33/7—1.

U selu Uble stigli igrači »Hajduka«, koji su **23. travnja izasli iz okupiranog Splita**. Saznavši za njihovo odlaženje, njemačke vlasti su izdale nalog **za hapšenje i zatvaranje njihovih porodica**.

Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945« str. 291.

30. travanj

U povodu međunarodnog praznika rada 1. maja na brdima oko Splita, Kaštel Starog, Kaštel Sućurca i Solina gorjelo je oko 100 vatri, a na otoku Braču i Čiovu gorjelo je oko 20 vatri.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 40/7—25.

Travanj

Očekujući desant savezničkih snaga i jedinica NOVJ, njemačke jedinice sa otoka Šolte iselile u Split: 405 muškaraca, 362 žene i 226 djece, kako im oni ne bi navodno pomagali pri desantu.

Arhiv VII, mikroteka, NAV-N-T-313, f. 199/746112—14, 7461126, 7461030, 7461037, 7461084, 7461084-90.

Split bombardiran svega jedanput, a okolica tučena mitraljezima tri puta. Bilo je 6 mrtvih i 8 ranjenih. Porušene su dvije kuće, a 33 je oštećeno.

Izvještaj Kotarske oblasti Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 153, reg. br. 14/4—1.

Izvršena reorganizacija Gradskog narodnooslobodilačkog odbora. Gradski NOO je tada rukovodio sa pet rajonskih narodnooslobodilačkih odbora, a ovi sa desecima strukovnih akcionalih odbora, pododbora i grupa. U isto vrijeme u gradu je formirana udarna grupa u cilju likvidiranja narodnih neprijatelja. Osim jednog starog udarnika, ostali u grupi su bili novi omladinci.

Historijat NOB-e Splita, Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/475.

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 4,978.782 kune i podijelio ih između 1.571 siromašnije obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 4.084 članova. Među 358 obitelji podijeljeno je 1.365 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD k. 27, reg. br. 363.

Gradski NO odbor Split — Zdravstveni odjel, organizirao preko rajonskih ambulanti u gradu, pružanje besplatne liječničke pomoći 85-torici članova partizanskih obitelji i žrtava fašističkog terora.

Izvještaj NOO Split od 5. 9. 1944. Arhiv IHRPD k. 45.

SVIBANJ 1944.

1. svibanj

U povodu proslave 1. maja Gradski narodnooslobodilački odbor Splita obratio se letkom građanstvu. Iznosi dotadašnje krupne uspjehe jedinica NOVJ i saveznika, a ujedno poziva stanovništvo da pojača borbu protiv njemačkog okupatora i njegovih slugu ustaša i četnika.

Arhiv IHRPD Split, k. 45.

U Splitu i Solinu na svečan način je proslavljen 1. maj. Po ulicama grada bačeno je 40.000 crvenih petokraka zvijezda od papira, koje je štampao Gradski NOO, a na zgradama tvornice u Vranjicu izvješene su crvene zastave. I na prozoru jedne kuće, koja je bila jako oštećena od bombardiranja, u Splitu istaknuta je hrvatska zastava sa petokrakom zvijezdom.

Iz izvještaja Redarstvene oblasti u Splitu, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-A, reg. br. 30/7—18; Historija NOB-e Splita, II dio, str. 7, Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/476.

U selu Dugopolje, u povodu međunarodnog praznika rada, na vidnom mjestu istaknute četiri crvene zastave.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c reg. br. 13/2—4.

2. svibanj

Na otok Vis je stigla još jedna grupa igrača i članova uprave bivšeg nogometnog kluba »Hajduk«.

Izvještaj dr Šime Poduje od 24. i 25. IV 1944. Arhiv IHRPD k. 69.

3. svibanj

Na cesti Split—Stobreč Udarna grupa Mosorskog partizanskog odreda postavila minu na koju je naišao neprijateljski kamion. Od eksplozije kamion je uništen, a cjelokupna posada od 24 vojnika je poginula.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 16/7.

5. svibanj

Na cesti Dicmo—Klis Udarna grupa Drugog bataljona Mosorskog odreda uništila kamion i ubila dvojicu ustaša.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603-A, reg. br. 2/23.

5/6. svibanj

Partizani oštetili električnu centralu u Majdanu uslijed čega je Split ostao bez svjetla i vode.

Ljetopis samostana Sv. Franje u Splitu. Arhiv IHRPD.

7. svibanj

Na Visu je održana skupština nogometnog kluba »Hajduk«. Izabrana je nova uprava sa predsjednikom Jankom Rodinom na čelu. Za potpredsjednike su izabrani Vicko Krstulović i Luka Kaliterna i još 9 članova uprave. Sa skupštine je poslato pozdravno pismo Josipu Brozu Titu.

Arhiv IHRPD k. 69; Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 310—311; MNRS inv. br. 20.

8. svibanj

Dijelovi Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda odbili neprijateljski napad iz Dugopolja, nanijevši mu gubitke od 1 poginulog i 2 ranjenih vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

9. svibanj

Na otoku Visu održano savjetovanje Oblasnog NOO-a za Dalmaciju. Izvještaj o radu NOO-a podnio je Drago Gizdić. Između ostalog konstatirano je da na području Okružnog NOO-a Split postoji 7 kotarskih, 23 općinska i 182 seoska NOO-a.

Drago Gizdić »Dalmacija 1944—1945«, str. 315.

Na cesti kod Žrnovnice udarna grupa Prve čete Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda postavila minu, od čije eksplozije je uništen kamion, a 24 ustaše su poginula.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

U uvali Rogač na otoku Šolti saveznički avioni uništili njemački desantni ratni brod SF-287. Tom prilikom poginuo je komandant broda i 6 mornara, a ranjeno je 7 mornara. Za to vrijeme drugi jurišni brod nasukao se na južnu obalu otoka Čiovo.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, sveska 9, str. 42 i 48.
Izvještaj 10. flotide, Arhiv VII, mikroteka, London NM, f. 33/837.

10. svibanj

Sa otoka Visa Prva dalmatinska udarna brigada 26. divizije izvršila desant na otok Šoltu. U jednodnevnoj borbi ona je uništila njemačku posadu (dvije ojačane čete 892. puka 264. divizije) u Grohotama, a u uvali Rogač razbila neprijateljsko pojačanje (oko 200 vojnika) koje je pristiglo iz Splita, pa se u toku noći povukla na otok Vis. Neprijatelj je imao oko 250 mrtvih i ranjenih i 52 zarobljena vojnika. Brigada je imala 40 mrtvih i 129 ranjenih boraca.

Zbornik VII, tom V, knj. 27, str. 252—258.

11. svibanj

Između otoka Šolte i otoka Visa njemački borbeni čamci potopili brod »Marin II«, sa oko 60 ranjenika Prve dalmatinske brigade 26. divizije, koji su se prebacivali sa Šolte.

Zbornik VII, tom VIII, knj. 2 str. 313, 324, 325, 330.

U selima Bila i Grborezi (širi rajon Livna) jedinice Četvrte splitske brigade napale ustašku miliciju i tom prilikom ubile 7, a zarobile 15 miličionara.

Zbornik VII, tom V, knj. 27, str. 57 i 58; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 846, reg. br. 5/3.

Kotarski NO odbor Sinj zahvalio se narodu Splita što im je preko svog Gradskog NO odbora uputio pomoć od tri milijuna kuna namijenjenih žrtvama njemačkog i ustaškog pokolja u sinjskoj krajini.

»Glas Splita« br. 10 od 25. 5. 1944. Arhiv IHRPD.

12. svibanj

Ustaške vlasti u Splitu izdale zapovijest br. 9, kojom pozivaju pod regrutaciju, odnosno mobilizaciju sve muškarce od 18 do 55 godina. Nekoliko sati kasnije, Gradski NO Split izdao je letak kao odgovor na neprijateljev poziv. U jednom trenutku čitav grad je čitao naše letke i veliki broj omladinaca se poslje toga prijavio jedinicama NOVJ.

Historijat NOB-e Splita, II dio, str. 8, Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9, snimak 477; MNRS inv. br. 15.

13. svibanj

U rajonu Podi—Križiće, na cesti Split—Sinj, četa Drugog bataljona Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda ubila dva i ranila jednog neprijateljskog vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 16/7.

Nogometni klub »Hajduk« slavio prvu veliku pobjedu u prvom nastupu na otoku Visu, pobjedivši momčad savezničke engleske pješadije »Qweens« sa rezultatom 7:1.

Arhiv IHRPD k. 69.

15. svibanj

Na teritoriji Komande splitskog vojnog područja za proteklih mjeseci dana mobilizirano je 180 novih boraca od toga: radnika 74, seljaka 12, zanatlija 31, domaćica 10, bivših vojnih lica 8, intelektualaca 10 i đaka 20.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 44/12—3.

18. svibanj

Jedinice Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda odbile neprijatelja koji je pokušao da izide iz garnizona Dugopolje i ubile mu jednog vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

19. svibanj

Na cesti Žrnovnica—Split Udarna grupa Mosorskog partizanskog odreda postavila minu na koju je naišao njemački kamion i od eksplozije je uništen. Poginulo je 4, a ranjeno 5 neprijateljskih vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

20. svibanj

Poglavnik NDH Pavelić izdao naredbu kojom se na području Dalmacije proglašava vanredno stanje, a komandanti domobranksih i ustaških jedinica potčinjavaju njemačkim komandama. Tada je ukinuto Ministarstvo za oslobođene krajeve, na čijem se čelu od kapitulacije Italije, 30. rujna 1943. godine, nalazio dr Bulat, sa sjedištem u Splitu.

Arhiv VII, arhiva NDH, mikroteka, NAV-N-T-313, f. 200/7461506-7.

U Splitu njemačke vlasti izvršile masovno hapšenje Židova i sproveli ih u logor u Drnišu.

Arhiv VII, mikroteka SUP Split f. br. 3/342.

Duž ceste Split—Sinj Prvi bataljon Mosorskog partizanskog odreda prepilao 90 telefonsko-telegrafskih stupova i pokupio 5 km telefonskog kabela.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

23. svibanj

U blizini Kaštela Štafilića partizani, iz zasjede, napali tri njemačka komiona i tom prilikom ranili tri vojnika.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 8/8—4.

U rajonu Dugopolja Prvi bataljon Mosorskog partizanskog odreda napao i prinudio neprijatelja da se povuče u pravcu sela Kotlenice uz gubitke jednog mrtvog i jednog ranjenog vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7; Zbornik VII, tom V, knj. 28, str. 351—355.

25. svibanj

Na oslobođenoj teritoriji otpočela sa radom Kazališna družina Okružnog NO odbora Split.

Arhiv VII arhiva NOB, CS k. 16, reg. br. 31/1.

U Splitu Nijemci izvršili masovnu raciju i tom prilikom uhapsili 36 rodoljuba. Pri hapšenju je bilo i otpora. Od bačenih bombi uništen je jedan njemački kamion i jedan automobil.

Izvještaj 264. njemačke divizije, Arhiv VII, mikroteka, NAV-N-T-314, f. 563/656—7; »Glas Splita«, br. 10 od 25. 5. 1944.

26. svibanj

Iz Splita, po naređenju četničkog vojvode Momčila Đujića upućen u četničku vrhovnu komandu Mihajlo Zaklanović, poznati povjerenik njemačke obavještajne službe. Na osnovu podataka koje je on davao, u Splitu su Nijemci vršili masovna hapšenja. Pošto je Draži Mihailoviću podnio izvještaj o stanju u četničkim redovima Zaklanović se vratio i Đujića pismeno obavijestio o svom putu i razgovorima koje je vodio sa predstavnicima četničke vrhovne komande.

Arhiv VII, arhiva četnička, k. 245, reg. br. 9/2—12.

U Splitu izšao prvi broj »Radio vijesti«, izdanje »Glasa borbe«, glasila Okružnog NOO-a Splita. Umnožavan na ciklostilu.

Bibliografija izdanja u NOR-u 1941—1945, str. 663.

Kod Stobreća, na cesti Split—Omiš Udarna grupa Prvog bataljona Morsorskog partizanskog odreda postavila minu na koju je naišao njemački kamion i uništen, a posada od 8 vojnika je poginula.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

Na cesti između Kaštela i Trogira Udarna grupa Četvrtog bataljona Devete brigade 20. divizije uništila njemački kamion. Poginulo je 4, a ranjeno 10 neprijateljskih vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1029, reg. br. 29/2; Zbornik VII, tom V, knj. 27, str. 615—618.

28. svibanj

U Kaštel Starom partizani ubili njemačkog vojnika dok se nalazio na stražarskom mjestu.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 8/8—4.

29. svibanj

Nakon petodnevног mučenja i batinanja ustaše strijeljale poznatog i zasluženog borca, tajnika Kotarskog NOO-a Muća Antu Vrliku.

Drago Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 365.

U sukobu sa neprijateljem kod sela Crivac (Milešina) Prvi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda ubio jednog, a ranio više neprijateljevih vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

30. svibanj

U blizini Kaštel Novog ustaše ubile Matu Sunarića i Antu Klišanića, zato što nisu htjeli da idu u ustaške jedinice.

Izvještaj Velike župe Cetina, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 19/23—4; Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 8/8—5.

Svibanj

Gradski NO odbor Split — Zdravstveni odjel, organizirao, preko rajonskih ambulanti u gradu, pružanje besplatne liječničke pomoći 88-ici članova partizanskih obitelji i žrtava fašističkog terora.

Izvještaj NOO Split od 5. 9. 1944. Arhiv IHRPD, k. 45.

Gradski NO odbor Split — Gospodarski odjel, je građanima Splita prodao obveznice Zajma narodnog oslobođenja u iznosu od 14,500.000 kuna.

Izvještaj Gradskog NOO Split od 9. 6. 1944. Arhiv IHRPD, k. 45.

Socijalni odjel Gradskog NO odbora Splita je prikupio 5,011,489 kuna i podijelio ih između 1.620 siromašnijih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 4.212 članova. Među 278 obitelji podijeljeno je 840 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD, k. 27, reg. br. 363.

LIPANJ 1944.

1. lipanj

Na otoku Olibu upao u njemačku zasjedu i poginuo Vlado Bagat, partijski rukovodilac u Štabu Drugog pomorskog obalskog sektora Mornarice NOVJ. Rođen je u Splitu 22. listopada 1915. godine, radnik, član KPJ od 1939. Za narodnog heroja proglašen je 1948. godine.

Zbornik narodnih heroja Jugoslavije, str. 27.

Gradski odbor NOF-a Splita je u proteklom tromjesečju, pored ostalog, prikupio i poslao raznim partizanskim jedinicama i ustanovama slijedeće: 14 pisačih strojeva, 6 ciklostila, 2 šapilografa, 124 paketa ciklostil papira, 180 matrica, oko 20.000 koverata, zatim olovaka, bilježnica, indiga, raznog postolarskog pribora, džempera, košulja, cipela itd. Od upisanih 17 milijuna kuna Narodnog zajma poslao je Cetinskoj krajini oko 3 milijuna kuna, dok je kao pomoć siromašnim familijama partizanskih boraca (njih oko 1.430) u Splitu, podijeljeno oko 12 milijuna kuna i preko 7.000 kg razne hrane.

Izvještaj Gradskog odbora NOF-a. Arhiv MNRS, f. br. 8/417-8.

Za proteklih mjesec i pol dana iz grada Splita prijavilo se dobrovoljno Komandi područja 390 drugova i drugarica za odlazak u partizanske jedinice.

Izvještaj Komande splitskog područja, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 35/2.

U partizanskim stražama pri Komandi splitskog vojnog područja bila su 153 borca.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 35/2.

U rajonu Luka—Korita—Vlasulje dva bataljona Četvrte splitske brigade i dva bataljona Treće brigade 9. divizije napali su Nijemci i tom prilikom ubili 10 vojnika. Bataljoni Splitske brigade su imali 6 ranjenih boraca.

Zbornik VII, tom V, knj. 28, str. 184; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 22/2.

3. lipanj

Dok su jedinice 26. divizije vršile desant na otok Brač, saveznička avijacija u četiri navrata bombardirala Split. Tom prilikom je poginulo 5, a ranjeno 6 njemačkih mornara, dok je među civilnim stanovništvom bilo 227 mrtvih i 140 ranjenih. U luci su uništena tri njemačka motorna jedrenjaka, a isto toliko je bilo oštećeno.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, knj. 10, str. 16, 17, 21, 22, 23; Antun Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 176 i 177.

6. lipanj

Splitski biskup Bonefačić brzjavio papskom nunciju u Beč da su njemačke i ustaške jedinice napustile Split i da su u gradu ostali samo Narodna zaštita i žandarmerija. Molio je da se to dade do znanja saveznicima i da se Split proglaši otvorenim gradom i ubuduće poštodi od bombardiranja.

Antun Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 174. Arhiv IHRPD Inv. br. 57.

Kod Tjesne Vrbe, na cesti Muć—Drniš, Minersko odjeljenje Prvog bataljona Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda postavio minu na koju je napao neprijateljev kamion. Kamion je uništen, a poginulo je 8 i ranjeno 6 neprijateljevih vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

7. lipanj

Kod Tjesne Vrbe, na cesti Muć—Drniš, dijelovi Prvog bataljona Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda napali iz zasjede njemačku motoriziranu kolonu i ubili 5, a ranili 10 vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

8. lipanj

U rajonu Tjesne Vrbe, na cesti Muć—Drniš, dijelovi Prvog bataljona Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda postavili 3 mine od kojih su uništena tri njemačka kamiona, a poginulo je 24 i ranjeno 21 vojnik.

Izvještaj Štaba grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

9. lipanj

Iz zaseoka Dukići (Dugopolje), nakon dvosatne borbe Drugi bataljon Mosorskog partizanskog odreda protjerao ustaše i nanio im gubitke od 3 poginula i 3 ranjena vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

10. lipanj

Od nagaznih mina, koje je postavilo Minersko odjeljenje Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda na cesti koja vodi kroz mučku dolinu uništena su dva neprijateljska kamiona u kojima je bilo 5 mrtvih i 7 ranjenih vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

11. lipanj

U rajonu Gornje Postinje—Vrba neprijatelj je radi obezbjedenja ceste Muć—Drniš, napao Svilajsko-mosećki partizanski odred. Poslije kraće borbe, neprijatelj je bio prisiljen da se vrati na polazne položaje uz gubitke od 4 mrtva i 4 ranjena vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

Na cesti Majdan—Klis Udarna grupa Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda porušila više telefonsko-telegrafskih stupova i sakupila 2 km kabla. Na cesti Dicmo—Bisko druga grupa istog bataljona prisilila je jaču ustašku patrolu da se povuče na polazne položaje.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

12. lipanj

Na cesti Majdan—Klis Udarna grupa Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda postavila minu, na koju su naišla kola sa konjskom zapregom i tom prilikom od eksplozije su poginula 4 njemačka vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

13. lipanj

U selu Pribudama i Milešini četnici i ustaše zapalili 28 kuća i ubili jednog seljaka. Dijelovi Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda, poslije kraće borbe, protjerali su neprijatelja iz sela. Odred je imao 2 poginula i 3 ranjena borca.

Izvještaj Komande mesta Muć. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1896-I, reg. br. 4/26.

U širem rajonu Milešine—Pribude poslije višesatne borbe Prvi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda prinudio ustaške i četničke snage da se povuku u pravcu Zelova, nanijevši im osjetne gubitke, a 3 četnika su zarobljena. Bataljon je imao 3 poginula i 9 ranjenih boraca.

Izvještaj Štaba grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

14. lipanj

Saveznički avioni bombardirali tvornicu u Kaštel Sućurcu. Poginula je jedna, a ranjene su dvije osobe.

Antun Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944. str. 187. Arhiv IHRPD Inv. br. 57.

15. lipanj

Na teritoriju Komande splitskog vojnog područja za protekli mjesec dana mobilizirano je 848 novih boraca: radnika 48, seljaka 630, zanatlija 57, namještenika 20, domaćica 13, bivših vojnih lica 6, intelektualaca 8 i đaka 16.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 44/12—3.

Oko 600 vojnika (Nijemaca, ustaša i četnika) napali iz pravca Dugopolja na položaje Mosorskog partizanskog odreda. Nakon dvosatne borbe neprijatelj se povukao prema Dicmu i Bisku uz gubitak od 8 mrtvih i veći broj ranjenih. Jedinice Mosorskog odreda imale su 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

Zbog pretrpljenih gubitaka u borbama koje su toga dana vodili sa Mosorskim partizanskim odredom, Nijemci i ustaše su za odmazdu u selu Kotlenicama zapalili deset kuća i opljačkali mnoge domove i stoku. Ujedno su strijeljali Ivana Despotovića, Ivana Pavića, Pavu Pavića i Martina Banića.

Zbornik VII, tom V, knj. 28, str. 357; Izvještaj Kotarskog NOO Solin. Arhiv VII, mikroteka, MNO Split, film 8/468.

Borci Šibensko-trogirskog partizanskog odreda sa jedinicama Komande splitskog područja, nakon višesatne borbe odbili neprijatelja koji je pokušavao da se iz Kaštela, preko Malačke, probije prema Lećevici. Poginulo je 6, a ranjeno 16 neprijateljskih vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7; Zbornik, VII tom V, knj. 28, str. 354—5.

Iz sela Kljake kod Omiša Prvi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda, u sadejstvu sa dijelovima Prve brigade 20. divizije, protjerao neprijatelja. Neprijatelj je imao 5 mrtvih, a naše jedinice dva ranjena borca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

17. lipanj

Gradski NOO Splita je u svojoj tehnici, od 1. svibnja do 17. lipnja, izdao pet brojeva lista »Glas Splita«. U povodu proslave 1. maja štampao je oko 40.000 letaka u vidu crvene zvijezde, koji su toga dana bili rastureni po gradu.

Izvještaj Gradskog NOO Split od 17. 6. 1944. Arhiv VII, mikroteka NOB, MNRS, film broj 8/48.

Između Križića i Kočina Brda (Klis) partizani oborili 25 telefonsko-telegrafskih stupova.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 8/8—3; k. reg. br. 19/23—2.

22. lipanj

Kod Brankovića ulice, na tadašnjem Ustaškom putu, u 8 sati navečer, član Partije Tito Kirigin, vozeći se na biciklu ubio iz pištolja Vojka Krstulovića, istaknutog rukovodioca HSS-a, ustašu i gestapovskog špijuna.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 45/2—4; Historijat NOB-e Splita, II dio, Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/477.

Na cesti Sinj—Split Udarna grupa Mosorskog partizanskog odreda postavila minu na koju je naišao kamion i od čije eksplozije je poginulo 4 i ranjeno 5 neprijateljskih vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

23. lipanj

Kod željezničke stanice Dugopolje na postavljenu minu od strane partizana naišla i uništена njemačka zaprežna kola. Za odmazdu, Nijemci su iz sinjskog zatvora doveli i objesili dva zarobljena partizana.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 45/2—4.

Kod mosta u Donjem Muću Drugi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda iznenada napao njemačke vojнике koji su tu logorovali. Poginuo je 1, a ranjeno je 5 vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

24. lipanj

Komanda mjesta Kaštela je imala 126 boraca i rukovodilaca.

Izvještaj komande mjesta Kaštela. Arhiv VII, arhiva NOB k. 1896—1, reg. br. 1/27.

25. lipanj

U rajonu zaseoka Tešije (G. Muć) Drugi bataljon Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda vodio borbu sa nadmoćnijim njemačkim, četničkim i ustaškim snagama. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 15 ranjenih, a Bataljon 1 poginulog i 3 ranjena borca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

27. lipanj

Na cesti Split—Sinj Inžinjerski vod Devete dalmatinske brigade postavio minu na koju je naišao njemački kamion i tom prilikom je poginulo 6, a ranjena su 4 njemačka vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 518, reg. br. 9/2; Zbornik, VII tom V, knjiga 29, str. 373.

Partizanska straža Komande mjesta Kaštela i Trogir onemogućila ustaške snage da izvrše pljačku i paljenje sela Radošića i uz gubitke ih protjerala prema Malačkoj.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3.

U splitskom zatvoru organizacija NOP-a se povezala sa zatvorenicima, nabavila im civilna odijela i tako omogućila 25-torici domobrana, koje su ustaše zatvorile zbog suradnje sa partizanima, da pobegnu na oslobođeni teritorij.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 508.

Kod sela Mataci, partizanska straža Komande mjesta Muć, poslije tro-satne borbe, protjerala ustaše uz gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3.

Iz Splita, po naređenju vojvode Momčila Đujića, oputovao u četničku vrhovnu komandu Mihailo Zaklanović i sa njim dr Mijović, advokat iz Drniša, Marko Stojanović, Vaso Radoš i Marko Mikačić, svi iz Splita, da bi pobili razne glasine koje su servirane Draži Mihailoviću o negativnom radu četnika u Dalmaciji, u čemu su potpuno uspjeli.

Arhiv VII, arhiva četnička, k. 245, reg. br. 9/2—12.

28. lipanj

Na cesti Klis—Sinj, Inžinjerski vod Desete dalmatinske brigade postavio minu na koju je naišao ustaški kamion i tom prilikom pогинуло 15 oficira i vojnika.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 519, reg. br. 9/2; Zbornik, tom V, knj. 29, str. 373.

Kod zaseoka Kerum, blizu sela Radunića, Drugi bataljon Svilajsko-mošćekog partizanskog odreda ubio jednog i ranio jednog njemačkog vojnika.

Izyještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

30. lipanj

Radi ubrzanja planiranog iseljenja iz Splita oko 2.000 građana, komandant njemačkog 15. armijskog korpusa, general Leyser je dodijelio 264. diviziji Treću četu 591. bataljona feldžandarmerije, a Štabu 373. legionarske divizije naredio da ispita mogućnost uključivanja ovih ljudi u radne bataljone na cesti Lapac—Knin.

Arhiva VII, arhiva njemačka, k. 42-D, reg. br. 4/1, str. 36—37.

Saveznički avioni bombardirali Split. Bombe su bačene na predio od Poljičke ceste do Luke. Pогинуло je 30 ljudi, a teže ih je ranjeno 5.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 152, 153. IHRPD Inv. br. 57.

U rajonu Bosanskog Grahova, Četvrta splitska brigada je, čisteći teren od četničkih jedinica, ubila 3, a ranila 12 četnika.

Zbornik VII, tom V, knj. 29, str. 116; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 26/2.

Lipanj

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 5,104.578. kuna i podijelio ih između 1.680 siromašnijih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 4.368 članova. Među 1.420 obitelji podijeljeno je 5.225 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD k. 27, reg. br. 363.

Gradski NO odbor Split — Zdravstveni odjel, organizirao, preko ravnoskih ambulanti u gradu, pružanje besplatne liječničke pomoći 83-ici članova partizanskih obitelji i žrtava fašističkog terora.

Izyještaj NOO Split od 5. 9. 1944. Arhiv IHRPD k. 45.

SRPANJ 1944.

1. srpanj

U čišćenju prostora Brezovac—Risovac—Orlov Kuk—Jelino Polje, četvrti splitska brigada ubila 4 njemačka vojnika i 10 četnika, a 8 Nijemaca i 17 četnika je ranila.

Zbornik VII, tom V, knj. 31, str. 7; Arhiv VII, arhiva NOB k. 843-A, reg. br. 29/2.

2. srpanj

U splitskoj luci saveznički avioni teško oštetili njemački desantno-jurišni čamac 202.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 11, str. 2.

5. srpanj

Kod sela Vučevica partizanska straža Komande mjesta Kaštela sačekala Nijemce i uz gubitke ih odbacila prema Kozjaku.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. **Arhiv VII**, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 7/3.

U selu Koteljima u trogirskoj zagori, u borbi protiv Nijemaca poginuo Nenad Ravlić, politički komesar Šibensko-trogirskog partizanskog odreda, rođen u Splitu 1924. godine.

T. Kovač, M. Vojnović: »U spomen revoluciji«, 50, IHRPD.

5/6. srpanj

U blizini Kaštela Sućurca na minu koju su postavili partizani naišao je njemački kamion, koji je uništen, a posada ranjena. Kao odmazdu Nijemci su na licu mjesta objesili Grgu Čavku i Ružicu Novak, a strijeljali Petra Kora i Josipa Ajdanića iz Kaštela Sućurca.

Izveštaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH k. 149-c, reg. br. 54/2—5.

6. srpanj

Kod sela Vinovo, četa Komande splitskog područja i dva voda partizanske straže Komande mjesta Muć odbili napad ustaških jedinica koje su krenule u pomoć napadnutim ustašama u selu Ramljanima. Neprijatelj je imao nekoliko poginulih.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3.

7. srpanj

Svilajsko-mosećki partizanski odred, poslije kraće borbe, zauzeo ustaško uporište Ramljane. Neprijatelj imao jednog poginulog i jednog ranjenog, a odred 3 lakše ranjena borca.

Izveštaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

8. srpanj

Ustaške snage, jačine oko 200 vojnika, krenule od Malačke (k. 565) prema Lećevici. Partizanske straže Komande mjesta Kaštela i Trogir u sadejstvu sa partizanskom četom Komande splitskog područja, nakon borbe odibile su ih, uz gubitke od 5 mrtvih i 7 ranjenih, dok su partizanske straže imale 3 ranjena borca.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3.

U Splitu i Kaštel Lukšiću rasturen je veći broj letaka sa naslovom »Živio 8. korpus«, »živjela 26. divizija«, »Sve za pobjedu«, »Živio ZAVNOH« itd.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 54/2—6.

Njemačka vojska porušila lučka pristaništa u Stobreču i Kaštel Gomilici.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 166. Arhiv IHRPD Inv. br. 57.

9. srpanj

Između Solina i Vranjica, Udarna grupa Komande splitskog područja postavila minu od koje je uništen njemački luksuzni automobil, a njemački oficir i šofer su poginuli. Zbog ove akcije Nijemci su u Kaštelima izvršili masovna hapšenja, a dvojicu mještana objesili.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3; D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 494.

Kod Svetog Kaje u Solinu njemački vojnici objesili jednog muškarca i jednu ženu iz Kaštela, jer su, navodno, pomagali partizane.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 170. Arhiv IHRPD Inv. br. 57.

11. srpanj

U blizini Splita, saveznički avioni bombardirali 2. građevinski domobranski bataljon, predviđen za izvođenje radova na utvrđivanju obale u rajonu Splita i na otocima. Poginulo je oko 70 domobrana, a još veći broj je ranjen, dok je njemačka jedinica, koja je bila sa njima, imala 7 mrtvih i 6 ranjenih vojnika.

Dnevnik Admirala Jadrana, prijevod, bilježnica 11, str. 32.

Na minu koju su postavili pripadnici NOP-a naišao električni vlak tvornice Majdan kod Solina, koji je prevozio cement iz tvornice za Vranjic. Poginule su tri osobe, a tri su ranjene.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 54/2—6.

Partizanska straža Komande mjesta Muć i partizanska straža Okružnog komiteta KPH Split vodili petosatnu borbu sa 40 neprijateljskih vojnika, koji su došli u Muć. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 2 ranjena, a partizanske straže jednog mrtvog i jednog ranjenog borca.

Izvještaj Komande splitskog područja, Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3.

12. srpanj

Dijelovi Prvog bataljona Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda napali njemačke vojnike na položaju iznad sela Broćanac i protjerali ih uz gubitke od 2 poginula vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

13. srpanj

Kod sela G. i D. Postinje partizanske straže Komande mjesta Muć, nakon kraće borbe, odbile napad ustaša i nanijele im gubitke.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih **odreda. Arhiv VII**, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

14. srpanj

Kod zaseoka Zropolje patrola Prvog bataljona Svilajsko-mosećkog partizanskog odreda ubila dva njemačka vojnika.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih **odreda. Arhiv VII**, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 32/7.

Vlasti NDH u Splitu naredile građanstvu da svečano proslavi rođendan poglavnika Ante Pavelića. I pored naređenja, na kućama nisu bile izvješene zastave. Poslije podne, u momentu kada je biskup Bonefačić u katedrali održavao službu dat je znak za uzbunu, pa su se sva prisilno dovedena djeca u katedrali razbjježala, a ostali samo svećenici.

Ljetopis samostana sv. Franje u Splitu. Arhiv **IHRPD**.

15. srpanj

Svilajsko-mosećki partizanski odred napao posadu od 150 ustaša 5. satnije 7. ustaškog zdruga u selu Ramljane. Poslije dvosatne borbe neprijatelj je razbijen i protjeran uz gubitke od 20 mrtvih i ranjenih, dok je Odred imao 3 ranjena borca. Zarobljeno je dosta oružja i druge vojničke opreme.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 29/7.

Na teritoriju Komande splitskog vojnog područja za proteklih mjesec dana mobilizirano je 329 novih boraca: radnika 86, seljaka 145, zanatlija 34, domaćica 21, bivših vojnih lica 5, intelektualaca 6 i daka 17.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv **VII**, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 44/12—3.

Oko 150 ustaša probilo se iz Konjskog u selo Broćanac i tom prilikom zaklali 4 seljaka.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv **VII**, arhiva NOB, k. 1893—4, reg. br. 7/3.

16. srpanj

Na cesti Split—Omiš, kod mjesta Mutogras, dijelovi Mosorskog partizanskog odreda ubili iz zasjede jednog i ranili jednog njemačkog vojnika.

Izvještaj Župskog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 21/23—3.

Prilikom napada na selo Loliće, kod Gornjeg Sitnog, Treća četa Prvog bataljona Mosorskog partizanskog odreda ranila 4 ustaše.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NBO, k. 1600-a, reg. br. 2/23.

17. srpanj

Od nagazne mine koju je na cesti Klis—Sinj postavio Inžinjerski vod Desete dalmatinske brigade poginulo je 5 domobrana.

Arhiv VII, arhiva NBO, k. 518, reg. br. 9/2; Zbornik tom V, knj. 29, str. 373.

Kod sela žrnovnice dijelovi Mosorskog partizanskog odreda napali i uništili bunker što ga je branila domobraska posada. Poginula su tri domobrana, dok su se ostali spasili bjekstvom.

Izvještaj Župskog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 21/23—3.

19. srpanj

Na putu između Kaštel Sućurca i Kaštel Gomilice, napadom iz zasjede, Udarna grupa Prateće čete Komande splitskog područja uništila neprijateljev kamion.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NBO, k. 1893—4, reg. br. 19/3.

20. srpanj

Iz splitskog ustaškog zatvora, Mandalinski put 17, sada ulica Vlade Batagata, pobeglo 19 zatvorenika koji su bili osuđeni od 3 do 20 godina robije.

Izvještaj Župskog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 21/23—3.

Ustaška vojska i policija blokirali Split. Pohvatili su oko 60 mladića, koje su sutradan otpremili u Sinj, jer se nisu htjeli odazvati pozivu za vojsku.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 184, Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

21/22. srpanj

U Splitu, na zidovima mnogih kuća, masnom bojom ispisane parole: »Živio drug Tito«, »Dolje fašizam«, i druge.

Izvještaj Župskog zapovjedništva Split, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 21/23—3.

22. srpanj

Njemačka vojska izvršila raciju po Splitu. Pohvatili su oko 40 ljudi i smjestili ih na Gripama. Mlađe su 24. srpnja uputili prema Klisu, a starije u Kaštela na rad, jer se nisu htjeli sami odazvati pozivu.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 188, 190, 192. Arhiv IHRPD. Inv. br. 57.

23. srpanj

Gradski NO odbor Splita obratio se Splićanima letkom u kojem ukazuje na približavanje dana potpunog oslobođenja naše domovine i poziva ih da odmah i bez oklijevanja stupe u redove NOVJ. Ujedno poziva i one koji se nalaze u neprijateljskim redovima, a nisu okrvavili ruke krvlju nevinog naroda, kako bi sa sebe oprali ljagu izdaje.

Arhiv IHRPD k. 45.

Četvrta splitska brigada, sa Trećom i Trinaestom dalmatinskom brigadom razbile četničke jedinice u selima Cetina, Kijevo, Velika i Mala Polača. Poginulo je 77, ranjeno 110 i zarobljeno 28 četnika. Zaplijenjena je veća količina oružja i ostalog materijala.

Zbornik VII, tom V, knj. 31, str. 37; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 31/2.

24. srpanj

Bataljoni četvrte brigade napali četnike u rajonu Pakovo brdo—Kozjak i uz osjetne gubitke protjerali ih prema Kninu.

Zbornik VII, tom V, knj. 31, str. 37; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 31/2.

26. srpanj

Kod Dugopolja Treća četa Drugog bataljona Mosorskog partizanskog odreda, iz zasjede ubila 3 ustaše a više ih ranila.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 16000-A, reg. br. 2/23.

27. srpanj

Na cesti između Kaštel Lukšića i Kaštel Kambelovca, Udarna grupa Komande mjesa Kaštela, iz zasjede, napala i uništila njemački kamion, u kojem su poginula 3 vojnika, a jedan je ranjen. Za odmazdu Nijemci su objesili Vinka Pisturića.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 19/3. Izvještaj Župskog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, **reg. br. 21/23—3.**

Nijemci izvršili raciju na Mejama i Marjanu u Splitu. Pokupili su oko 150 ljudi i kamionima ih odvezli na rad u Kaštela.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita« rukopis, 1944, str. 196. Arhiv IHRPD Inv. br. 57.

28. srpanj

Na četvrtom kilometru od Splita prema Omišu naišao na minu njemački kamion, koji je teže oštećen. Sutradan su Nijemci na mjestu događaja objesili dva mladića.

Izvještaj Župskog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 21/23—3.

29. srpanj

Kod sela Dragaša i Vojkovića, na putu Strumica—Knin, Treći bataljon Splitske brigade napao iz zasjede kolonu njemačkog 92. motoriziranog puka i dijelova 264. njemačke divizije. U osmosatnoj borbi neprijatelj je po našim podacima imao 40 mrtvih i oko 80 ranjenih vojnika. Bataljon je imao jednog poginulog i 5 ranjenih boraca.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 847, reg. br. 1/2; Dnevnik 9. divizije, k. 943-A, reg. br. 56/2; »Sećanja iz NOR od 13. X 1943. do 15. VIII 1944. načelnika 9. divizije Momčila Poleksića, str. 120.

U Bihaćkoj ulici u Splitu jedan omladinac teže ranio iz pištolja ustaškog poručnika Milivoja Mocnaja.

Izvještaj Župskog oružničkog zapovjedništva Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 86, reg. br. 21/23—3.

30. srpanj

Komanda splitskog područja je imala: tehnički, intendantski, sanitetski, sudski i mobilizacijski odsjek, sa određenim sekcijama unutar odsjeka; komande mjesta: Solin, Kaštela, Muć Trogir i Šibenik, a pri komandama mjesta partizanske straže.

Izvještaj Komande Splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 7/3.

Njemački vojnici doveli iz splitskog zatvora dvojicu ljudi (Splićanina, brijača šegvića i drugog rodom iz Supetra na Braču) i objesili ih kraj novog groblja u Splitu.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 203. IHRPD Inv. br. 57.

Srpanj

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 10,451.387 kuna i podijelio ih između 1.710 siromašnijih obitelji partizanskih porodica i žrtava fašističkog terora, koje su brojile 4.440 članova. Među 234 obitelji podijeljeno je 1.271 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD k. 27.

Omladina iz Podstrane prikupila je i poslala obiteljima partizanskih boraca u Splitu 144 kg povrća i 130 kg voća.

»Glas Splita«, br. 18 od 23. 8. 1944. Arhiv IHRPD.

Gradski NO odbor Split — Zdravstveni odjel organizirao, preko ravnoskih ambulanti u gradu, pružanje besplatne liječničke pomoći 167-ici članova partizanskih obitelji i žrtava fašističkog terora.

Izvještaj NOO Split od 5. 9. 1944. Arhiv IHRPD k. 45.

KOLOVOZ 1944.

1. kolovoz

O teškom stanju na otoku Šolti, poslije iseljavanja stanovništva, vojni intendant njemačkom opunomoćenom generalu u NDH pisao je: »... Gospodin ministar u penziji, državni savjetnik dr Petrić saopćio je danas da je još ranije razgovarao sa gospodinom generalom o stanju na otoku Šolti i drugim evakuiranim dalmatinskim otocima i molio da se poduzmu mјere da se osigura imovina stanovnika. Prema izjavi gospodina državnog savjetnika na otoku Šolti nalazi se samo njemačka vojska. Čitavo civilno stanovništvo je još prije tri mjeseca evakuirano i uglavnom je svu imovinu ostavilo na otoku. Njemački vojnici koji se nalaze na otoku prenose noću imovinu na kopno i tamo prodaju civilima u Splitu i okolicu. Naročito su prodavali namještaj, rublje, pribor za jelo, ulje, vino, rakiju, med, šivaće mašine i uglavnom sve predmete koji predstavljaju vrijednost... Slične su prilike i u evakuiranim selima na otocima Braču, Korčuli i Hvaru.«

Arhiv VII, arhiva njemačka, k. 41-D, reg. br. 4/1, str. 4—41.

2. kolovoz

U Kaštelanskom polju patrola Šibensko-trogirskog partizanskog odreda ubila dva i ranila jednog ustašu.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. I603, reg. br. 33/7.

3. kolovoz

Udarna grupa Komande mjesta Trogir u blizini Kaštel Štafilića, iz zasjede, napala i zarobila dvojicu ustaša.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 19/3.

6. kolovoz

Okružni NO odbor Split — Zdravstveni odjel, u Brštanovu organizirao konferenciju na kojoj se raspravljalo o epidemiji tifusa koja je uzimala maha i širila se po selima okružja. U nekim selima hitno je obavljena vakcinacija stanovništva. Pred sve narodnooslobodilačke odbore postavljeno je kao prioritetno, najhitnije formiranje seoskih zdravstvenih sekcija.

Izvještaj Okružnog NO odbora Split od 7. 8. 1944. Arhiv IHRPD k. 45.

9. kolovoz

U Split stigao iz Mostara, gdje se upoznao sa situacijom u južnoj Dalmaciji, komandant Jugoistoka, generalfeldmaršal von Weichs. U pratnji komandanta njemačke 264. divizije obišao je razna uporišta u širem rajonu Splita i Trogira.

Arhiv VII, mikroteka, NAV-N-T-311, f. 285/1032—1034, f. 192/439.

Na cesti između Marine i Rogoznice, Udarna grupa Prateće čete Komande splitskog područja uništila njemački kamion sa 3 njemačka vojnika. Za odmazdu Nijemci su u uvali Stupin zapalili sve kuće i ubili 2 starca i dvoje male djece.

Izvještaj Komande splitskog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 19/3.

Između Klisa i Grla partizani postavili više mina koje su Nijemci blagovremeno pronašli i demontirali. Za odmazdu su na tom mjestu objesili Matu Vulića iz Vinišća, općina Trogir.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 2/3—21.

Prilikom racije u okolini Klisa, ustaše ubile Marina Smodlaku, đaka VI razreda gimnazije.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c reg. br. 2/3—21.

12. kolovoza

Kod Gornjeg Sela, na otoku Šolti, skupina Nijemaca, od 33 vojnika, upala u zasjedu Četvrtog bataljona Dvanaeste brigade. Poginulo je 25, a ranjena su 4 njemačka vojnika i oficira. Zaplijenjena su 2 mitraljeza, 3 strojnice i 20 pušaka.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 558.

12/13. kolovoza

U Splitu, po zidovima mnogih kuća i ulica, pripadnici NOP-a masnom bojom ispisali razne parole: »Živjela Komunistička partija«, »živio Tito«, »Živjela NOV« itd.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 2/3-21.

13. kolovoza

U povodu treće godišnjice narodnog ustanka u Dalmaciji, Gradska NOO Splita izdao poseban letak u 3.000 primjeraka. U njemu se, pored ostalog, kaže: »Neka ovaj veliki dan, 14. kolovoza, bude dan borbenog oduševljenja u našem gradu. Neka bude dan još čvršćeg okupljanja čitavog naroda u Jedinstvenom narodnooslobodilačkom frontu«.

Historijat NOB Splita, II dio, Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/478.

Tvornicu Sv. Kajo, kod Splita, bombardirali saveznički avioni. Oštećeno je više kuća i teretnih vagona.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149-c, reg. br. 2/3-22.

14. kolovoza

Trogodišnjicu ustanka naroda Dalmacije građani Splita su proslavili paljenjem vatri na obližnjim brdima, pisanjem parola po zidovima kuća u

čast palim borcima i u slavu 8. dalmatinskog korpusa. Rasturano je 2.500 letaka koje je uoči toga dana izdao Gradski NOO Splita. »Slobodna Dalmacija« u broju 60. je pisala: »Splitski okrug je svečano proslavio treću godišnjicu ustanka u Dalmaciji. Rodoljubivo građanstvo Splita zapalilo je vatre na samome Marjanu. Nad Prapatnicom su gorjele dvije velike vatre, samo 100 metara od njemačkog garnizona Seget i Marina bili su u plamenu kriješova. Nad Kaštelima i Solinom gorjelo je preko 150 svitnjaka ...«

Historijat NOB-e Splita. Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, film 9/478; Arhiv VII, arhiva NOB, CS k. 16, reg. br. 26/1.

15. kolovoz

Na teritoriju Komande splitskog vojnog područja za proteklih mjeseci dana je mobilizirano 599 novih boraca: radnika 140, seljaka 223, zanatlija 52, namještenika 71, domaćica 40, bivših vojnih lica 10, intelektualaca 49 i đaka 14.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 44/12-3.

16. kolovoz

Očekujući brzo povlačenje, na Bačvicama u Splitu, Nijemci srušili željeznički most ispod kojeg je prolazila željeznička pruga.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. I49-c, reg. br. 22/12-5.

Tvornicu Sv. Kajo, kod Splita, bombardirali saveznički avioni. Više objekata je oštećeno.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. I49-c, reg. br. 2/3-22.

Kod sela Ramljane partizanski vod pri Komandi mesta Muć poslije dvosatne borbe odbio napad ustaša i mještanima omogućio nesmetan rad na prikupljanju ljetine. Neprijatelj je imao nekoliko ranjenih.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 41/3.

17. kolovoz

Glavni štab NOV i PO Hrvatske pohvalio Četvrtu splitsku brigadu za uspješno vođenje borbe u vremenu od 23. srpnja do 4. kolovoza na području Dinare, Kijeva i Strmice.

Zbornik VII, tom V, knj. 31. str. 495; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 119/4, reg. br. 4/13/Ia; k. 119/7, reg. br. 1/1 i k. 847, reg. br. 6/3.

U Splitu, u zatvoru Župske redarstvene oblasti nalazile su se 73 osobe, od toga 53 muškarca i 20 žena.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti Split. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197, reg. br. 2/22-1.

21. kolovoz

Na mjestu zvanom Ričevica kod Kaštel Novog, Udarna grupa pri Komandi splitskog područja napala neprijateljsku patrolu (3 domobrana i 1 njemački vojnik) i jednog domobrana ubila.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 26. 8. 1944. Arhiv IHRPD arhiva NDH, neregistrirano. Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NÖB, k. 18934, reg. br. 41/3.

22. kolovoz

Između sela Celine i Omiša partizani napali automobil Župske redarstvene oblasti iz Splita. Poginuo je ustaški zastavnik Boris Sirnik iz 3. bojne VI ustaškog zdruga u Splitu, dok je šofer teško ranjen.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 7. 9. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH, neregistrirano.

23. kolovoz

U Splitu, u Harambašićevoj ulici, ubijen je ustaški policijski agent Ivan Gusić. Za odmazdu, noću 23/24. kolovoza, u Bihaćkoj ulici obješeni su na stupove: Ivan Šarolić iz Postinja, Ladislav Stazić iz Splita, Ante Pupić iz Otoka i Zdenka Bućan-Sonja iz Splita. Narod je bio ogorčen. Prolazeći pred obješenim, žene su stiskale šake i glasno prijetile krvnicima, a muškarci skidali šešire, odajući počast žrtvama fašističkog terora.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149, reg. br. 22/12-5; Historijat NÖB Split, II dio. Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NÖB, f. 9/478.

26. kolovoz

Kod mjesta Kunčeva greda (blizu Solina) pripadnici NOP-a postavili minu u cijev drobilice u kamenolomu, od čije eksplozije su ranjena dva bivša talijanska vojnika koje su Nijemci koristili za rad u kamenolomu.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149, reg. br. 22/124.

27. kolovoz

Na Kozjak, iznad Solina, iz oštećenog savezničkog aviona, padobranima se spustilo jedanaest avijatičara. Svi su spašeni i predani u Komandu mješta Kaštela u Korušicama.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 587.

Kod Kaštel Štafilića (Rudine) skupina boraca pri Komandi mjesta Trogir, iz zasjede, ubila 2 i ranila 7 njemačkih vojnika.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NÖB, k. 18934, reg. br. 41/3.

Na mjestu zvanom Bili brig na putu Klis—Solin partizani ubili jednog a ranili 2 njemačka vojnika. Nijemci su toga dana u Solinu uhvatili 25 muškaraca, a u Rupotini 60 i odveli ih u Klis i Split.

Izvještaj Župskog oružničkog zapovjedništva. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 151-a, reg. br. 23/7-1. Izvještaj kotarske oblasti od 7. 9. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH.

U blizini željezničke stanice Dugopolje partizani ubili jednog ustašu.
Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149, reg. br. 22/12-5.

Na putu Split—Klis partizani iz zasjede zarobili tri domobrana.
Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149, reg. br. 22/12-5.

28. kolovoz

Iz oružničke postaje Kaštel Stari, po nagovoru skojevaca, prebjegla u partizane 3 domobrana (Petar Šergo, Mirko Gotić i Ivan Culum).

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149, reg. br. 22/12-5.

28/29. kolovoz

U neuspjelom napadu na posadu njemačke 373. legionarske divizije u Gračacu, sa ostalim jedinicama 9. divizije Četvrta splitska brigada je imala 13 mrtvih, 39 ranjenih i 2 nestala borca.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1009 reg. br. 22/2, k. 847, reg. br. 3/2, k. 518, reg. br. 11/3, 2/4 i k. 41, reg. br. 31/1.

29. kolovoz

U Solinu i Klisu njemačke jedinice uhapsile 39 lica, kao odmazdu za ubijenog njemačkog vojnika od strane partizana, 27. kolovoza na mjestu zvanom Bili brig.

Izvještaj Župskog oružničkog zapovjedništva. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 151-a, reg. br. 23/7-1.

Na mjestu Bili brig kod Solina njemački vojnici strijeljali Matu Muslina rodom iz Ogorja, sa stanom u Splitu, za odmazdu, jer su partizani na tom mjestu 27. kolovoza ubili njemačkog vojnika. Muslina su 28. kolovoza uhvatili njemački vojnici u Splitu dok je išao na zakazani liječnički pregled u državnu bolnicu.

Izvještaj Kotarske oblasti od 7. 9. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH.

30. kolovoz

Kod mjesta Ričevica, blizu Kaštel Novog, u borbi sa partizanima ranjena su dva ustaše iz 3. djelatne ustaške bojne.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 149, reg. br. 22/12-5; Izvještaj Kotarske oblasti Split, od 6. 9. 1944. Arhiv IHRPD. Arhiva NDH.

30/31. kolovoz

U sabirni logor u Splitu njemačke jedinice dovele oko 100 ljudi koje su pohapsili u Supetu na Braču.

Izvještaj Župskog oružničkog zapovjedništva. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 151-a, reg. br. 23/7-1.

Kolovoz k.

U Splitu i Solinu je bilo 105 slučajeva tifusnih oboljenja. Sanitetski odsjek Komande splitskog područja poduzeo je niz mjera za suzbijanje raznih bolesti na oslobođenom teritoriju. Izvršeno je pored ostalog, cijepljene djece protiv variole. Samo u kotaru Muć je cijepljeno 351 dijete.

Zbornik dokumenata i podataka sanitetske službe u NOR, knj. 4, str. 412-13.

Kolovoz

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 5,649.056 kuna i podijelio ih između 1.755 siromašnijih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojile 4.732 člana. Među 1.532 obitelji podijeljeno je 6.364 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD, k. 27.

Novi, njemački okupator nastavio je teror nad stanovništvom Splita. Vješanje Šonje Bučan u Bihaćkoj ulici 22. kolovoza 1944.

Na pruzi Split—Sinj saobraćaj je obnovljen 23. studenog 1944. Polazak prvog vlaka iz Splita

Na glasačkom mjestu u Splitu: građani biraju odbornike, ožujak 1945.

Dr. Vladimir Bakarić čita referat za vrijeme izbora prve vlade Demokratske Federalne Hrvatske u Splitu, 14. travnja 1945.

RUJAN 1944.

1. rujan

U čast održavanja Oblasne konferencije USAOH-a za Dalmaciju omladina Splita je organizirala međusobno takmičenje. Tako je do 15. rujna u svoje redove primila 720 novih članova. Iako i sama siromašna u to vrijeme, omladina je sakupila 77.800 kuna za siromašnije obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, zatim je prikupila 225 kg raznih namirnica, 40 komada odjeće i dosta sanitetskog materijala za partizane. Bila je aktivnija i u akcijama po gradu: ispisala je 660 raznih parola po zidovima kuća, a po ulicama rasturila 18.429 letaka itd.

»Glas Splita« br. 20 od 22. 9. 1944. Arhiv IHRPD.

Kod kote 357 (cesta Malačka—Lećevica) četa Šibensko-trogirskog partizanskog odreda na pet mjesta porušila cestu i napravila barikade od kamena.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 33/7.

Kazališna družina Okružnog NO odbora Split je od 25. svibnja dala 37 priredbi na oslobođenom teritoriju po svim kotarima splitskog područja. Priredbama je prisustovalo preko 8.800 gledalaca.

Arhiv VII, arhiva NOB, CŠ, k. 16, reg. br. 31/1.

2. rujan

Na cesti kod željezničke stanice Dugopolje grupa partizana napala neprijateljske vojнике koji su iz Splita za Sinj pratili transport zaprežnih kola. Jedan njemački vojnik je teško ranjen.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 13. 9. 1944. Arhiv IHRPD arhiva NDH.

3. rujan

Na minu koju su postavili partizani na cesti između Klisa i Solina naišao njemački kamion koji je teže oštećen. Partizani su ovu cestu porušili u dužini od 5 metara.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

Kod predjela Greben, na cesti Solin—Klis, četa Šibensko-trogirskog partizanskog odreda porušila na više mjesta cestu i most kod Guberčevih kuća.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 33/7.

U selu Konjsko partizani uhvatili ustašu Jozu Čapkuna. Ustaška posada 27. bojne iz Grla uhapsila je glavara sela Konjsko Juru Brkljačića zato što događaj nije odmah prijavio, i još sedam seljaka kao taoce.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 13. 9. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH.

5. rujan

U Kaštel Gomilici, Ante Aralica, zapovjednik ustaške bojne kao odmazdu zbog nestalog mu brata Mića, uhapsilo 50 građana i zaprijetio da će ih sve strijeljati ako mu se brat ne bude vratio.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

Osam boraca Udarne grupe Komande splitskog područja napali u uvali Stari Trogir njemački brod na vesla i potopili ga. Svih osam članova posade, koju su sačinjavali 1 oficir, 2 podoficira i 7 mornara su poginuli.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 41/3.

5/6. rujan

Između Koprivna i Dugopolja, na cesti Sinj—Split, partizani na deset mjesta postavili prepreke od kamena i cestu prekopali na više mjesta.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

6. rujan

Na cesti između Kaštel Kambelovca i Kaštel Lukšića partizani iz zasjede napali i teško ranili dva njemačka podoficira. Za odmazdu, Nijemci su posjekli loze u dva vinograda iz kojih je napad izvršen, a 10 mještana uhapsili.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

6/7. rujan

Na području Donjih Kaštela njemačka vojska oduzela vlasnicima sve ribarske brodove i čamce i prevezla u Poljud (Split), kako ih ne bi mogli koristiti partizani.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije, Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3; A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 273.

U Splitu i u Donjim Kaštelim pripadnici NOP-a rasturili veliki broj letaka sa naslovom: »Posljednji poziv svim zavedenim slugama okupatora«.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

Četvrti bataljon Četvrte splitske brigade uništilo na cesti Srb—Otrić dva njemačka bunkera i dva motocikla.

Zbornik VII, tom V, knj. 34, str. 50; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 847, reg. br. 8/2.

7. rujan

U rajonu Postinje—Kljake, na cesti Muć—Drniš, Svilajsko-mosečki partizanski odred, uz pomoć naroda za proteklih dana, napravio 78 barikada, 11 prokopa ceste, porušio 2 propusta i postavio 5 mina. U rajonu Sutina napravio je 36 barikada, 18 prokopa ceste, porušio 5 propusta i srušio 2 mosta.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. f603, reg. br. 33/7.

U povodu godišnjice kapitulacije fašističke Italije partizani su na svim visovima Kozjaka, Mosora, Biokova i Klisa palili vatre.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

Na cesti Solin—Trogir partizani postavili protivtenkovsku minu. Njemački vojnik koji je pokušao uništiti minu teško je ranjen.

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 13. 9. 1944. Arhiv IHRPD arhiva NDH.

7/8. rujan

Njemačka komanda iz Splita, radi zaštite od zračnih napada, premjestila civilne i vojne bolnice u tunel kod tvornice Majdan—Solin.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

Na cesti Otrić—Srpski Klanac, kod Gračaca, Četvrta splitska brigada napala iz zasjede njemačku motoriziranu kolonu. Uništena su 33 kamiona, a oštećena jedna tanketa. Zaplijenjeno je dosta ratnog materijala. Nijemci su imali 50 mrtvih i više ranjenih, dok je Brigada imala 4 poginula i 9 ranjenih boraca.

Zbornik VII, tom V, knj. 33, str. 190-191; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 847, reg. br. 6/2, 8/2.

8. rujan

Skojevska organizacija u Splitu odlučila da njeni članovi toga dana organizirano i masovno otpočnu sa pisanjem antifašističkih parola po zidovima kuća u gradu i da to čine dalje svake večeri. Do kraja mjeseca čitav grad je bio ispisan, a ni jedan omladinac nije bio uhvaćen od strane neprijatelja.

Izvještaj Mjesnog komiteta KPH Split od 3. 10. 1944. Arhiv IHRPD, k. 27.

U Splitu Nijemci dali znak za uzbunu koju su iskoristili pojedini ustaški funkcioneri za bjekstvo iz grada. Među prvima pobjegli su ustaški stožernik Vlado Jonić i ustaški upravitelj policije krvnik Radoš.

Historijat NOB Splita. Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, f. 9/480.

Na cesti Split—Klis od nagazne mine koju su postavili partizani ranjeno je pet njemačkih vojnika.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

9. rujan

Drugi i Treći bataljon Mosorskog partizanskog odreda u jednodnevnoj borbi na Mosoru (na kotama 1041, 1077 i 1061) ubili 22 i zarobili 16 neprijateljevih vojnika, od toga 13 Nijemaca. Bataljoni su imali 4 poginula i 6 ranjenih boraca.

Izvještaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv, VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 33/7.

U rajonu Dugopolja jurišna satnija 27. ustaške bojne napala grupu partizana. Poginula su tri, a dva borca su zarobljena.

Izvještaj 27. ustaške bojne. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 308, reg. br. 1/8-5.

9/10. rujan

U Splitu, po ulicama i zidovima kuća, pripadnici NOP-a ispisali masnom bojom parole: »Živio Tito«, »Dolje okupator«, »živila NOVJ«, »Ni jedno zrno pšenice okupatoru«.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

11. rujan

Avion zrakoplovstva NOVJ bacao nad Splitom letke sa parolama raznog sadržaja.

Izvještaj Oružničke postaje Split od 11. 9. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH.

Župska redarstvena oblast iz Splita izvjestila Glavno ravnateljstvo NDH u Zagrebu, između ostalog, i sljedeće: ... »Iz samog grada Splita odmetnulo se u partizane oko 12—15.000 osoba i njihove obitelji održavaju vezu sa istima preko mjesnog NOO. Računa se da je u gradu Splitu oko 80% osoba komunistički orijentirano, koji sa vidnim činima odaju izraz protudržavnog raspoloženja.«

Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-a, reg. br. 29/5-2.

S obzirom na tešku situaciju u Splitu, Župska redarstvena oblast zatražila od Ministarstva unutrašnjih poslova NDH u Zagrebu da im pošalje pomoć u naoružanju i uputi ustaše iz Jasenovca.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti u Splitu. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 197-a, reg. br. 5/9-1.

12. rujan

Četvrta splitska brigada otpočela trodnevni napad na dijelove njemačke 373. legionarske divizije, domobrane i četnike u Srpskom Klancu, Košir Vrh i Debeldom Brdu. Poginulo je 16, a ranjeno 20 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 4 poginula i 14 ranjenih boraca.

Zbornik VII, tom V, knj. 33, str. 291-3; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 947, reg. br. 7/2.

13. rujan

U blizini Kaštel štafilića, skupina boraca Komande mesta Trogir, iz zasjede, ubila jednog ustašu, a drugog ustašu teško ranila.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 41/3; Izveštaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

U svim Kaštelima pripadnici NOP-a rasturili letke sa naslovima: »Nećemo staru Jugoslaviju, hoćemo novu federalivnu i demokratsku«, »Svi u NOV«, »živio Tito« i druge.

Izveštaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

Na cesti između tvornice cementa i Kaštel Sućurca, na minu koju su postavili partizani naišla kola sa ustašama. Poginula su dva ustaša, a jedan je ranjen.

Izveštaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 145, reg. br. 19/8-3.

15. rujan

Na teritoriji Komande splitskog vojnog područja u proteklom tromjesečju je mobilizirano 2.943 nova boraca. Od toga radnika 718, seljaka 1.476, namještenika 154, zanatlija 263, domaćica 97, vojno-političkih lica 36, intelektualaca 126 i đaka 83.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 44/12-3.

Komanda splitskog vojnog područja sa komandama mesta: Muć, Kaštel, Trogir i Split imala je 704 borca i rukovodioca.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 41/3.

Komanda mesta Split imala je 16 rukovodilaca i 79 boraca. Od toga: 15 radnika, seljaka 45, zanatlija 28 i namještenika 7.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893, reg. br. 41/3.

Komanda mesta Kaštel imala je 40 rukovodilaca i 97 boraca. Od toga: radnika 50, seljaka 79, zanatlija 2 i namještenika 6.

Izveštaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 41/3.

Komanda mesta Muć je imala 28 rukovodilaca i 195 boraca. Od toga: radnika 55, seljaka 145, zanatlija 17 i namještenika 6.

Izveštaj Komande Splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 41/3.

Treći bataljon Mosorskog partizanskog odreda odbio neprijatelja koji je napadao iz pravca Dugopolje prema Kotlenicama. Poginuo je 1, a ranjen je 1 neprijateljski vojnik.

Izveštaj Štaba Grupe srednjodalmatinskih odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1603, reg. br. 33/7.

Prateća četa Komande splitskog područja i partizanske straže pri komandama mjesta su u proteklom tromjesečju izvršile niz borbenih akcija i postigle slijedeće uspjehe: ubile su 48, a ranile 16 njemačkih vojnika i oficira; ubile 18 ustaša, a 24 ranile, predalo im se 314 neprijateljskih vojnika (Nijemaca, Talijana i domobrana). Spašen je 21 saveznički avijatičar, koji su se prisilno spustili padobranima.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 42/3.

U cilju spriječavanja zaraznih bolesti (tifusa i variole), u proteklom tromjesečju sanitetsko osoblje Komande splitskog područja je učinilo slijedeće: cijepljeno je 1.500 boraca, 2.040 odraslih građana i 351 dijete. U mućkom kotaru su održane 3 konferencije i 24 stručna predavanja. Na kursevima je ospozobljeno 15 bolničarki, 3 higijeničara a 23 bolničarke za rad u civilnim zdravstvenim sekcijama.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja od 7. 10. 1944. Zbornik dokumenata i podataka sanitetske službe u NOR-u, knj. 4, str. 422-23.

19. rujan

Na putu Solin—Mravince partizani uništili njemački kamion. Dva vojnika su poginula. Za odmazdu Nijemci su na tom mjestu objesili dvije osobe.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 195, reg. br. 33/la-3.

Prva četa Trećeg bataljona Mosorskog partizanskog odreda odbila neprijatelja koji se je pokušao probiti u Kotlenice i nanijela mu gubitke od 2 mrtva i 6 ranjenih vojnika.

Operacijski dnevnik Mosorskog odreda. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1600-A, reg. br. 2/23.

U Kaštel Starom pripadnici NOP-a zapalili uljaru, kako je neprijatelj ne bi mogao koristiti.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 195, reg. br. 33/la-3.

Partizani uhapsili načelnika općine NDH Klis, Antu Golića, i činovnika Denka Čulupa.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH k. 195, reg. br. 33/la-3.

20/21. rujan

Počelo iskrcavanje jedinica Dvanaeste dalmatinske brigade sa otoka Brača na otok Šoltu, a završeno 22/23. Dvije čete 892. puka njemačke 264. divizije, prikupljene u uvali Rogač, ukrcale su se 23. rujna, u tri desantna broda, ali su ih na putu za Split potopili britanski torpedni čamci.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 519, reg. br. 8/3 i k. 1100, reg. br. 9/5, 25/11 i k. 527, reg. br. 1/2.

22. rujan

Njemačke jedinice zapalile zgrade osnovnih škola u selima Konjsko i Dugopolje.

Izvještaj oružničke postaje Klis. Arhiv VII, arhiva NDH k. 202, reg. br. 43/12-1.

U splitskom okrugu je radilo više škola koje su organizirali organi narodne vlasti. »Slobodna Dalmacija« je toga dana pisala: »Ovih dana zavrseno je prvo tromjesečje u školama splitskog okruga... U kratkom razmaku od tri mjeseca postignuti su dobri uspjesi. Naše narodne vlasti uložile su mnogo truda oko osnivanja škola i analfabetskih tečajeva. Samo u mućkom kotaru otvoreno je 7 škola i 9 analfabetskih tečajeva ...«

Arhiv VII, arhiva NOB, CS, k. 16, reg. br. 30/1.

Četvrta splitska brigada je imala 719 boraca i rukovodilaca.

Izvještaj Brigade. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 847, reg. br. 6/3-1.

23. rujan

Na Debelom brdu, kod Splita, partizanske jedinice razbile i zarobile ustašku posadu sa cijelokupnim naoružanjem.

Izvještaj Župske redarstvene oblasti Sarajevo. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 187, reg. br. 36/9-1.

23/24. rujan

Sa otoka Šolte jedan bataljon Dvanaeste dalmatinske brigade izvršio desant na otok Veliki Dryenik. Zbog uporne obrane njemačke posade bataljon se morao povući na Šoltu.

»Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945« knj. 2, str. 409.

24. rujan

Iz Splita pobjegao u Zagreb poznati ustaški zlikovac Radoš sa dvojicom detektiva.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 313, 343. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

25. rujan

U pučkoj školi u selu Korućima održana je konferencija JNOF-a splitskog okruga. Prisustvovalo je oko 400 delegata. Izabran je Okružni odbor JNOF-a. Za predsjednika je izabran Petar Čolak, za potpredsjednika Nikola Sikirica, a za tajnika Ante Roje.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 625.

28. rujan

Na cesti Solina i tvornice Majdan partizani iz zasjede ubili njemačkog vojnika.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 195, reg. br. 33/la-3.

Rujan d. p.

Iz mornarice NDH u Splitu pobjegli u partizane jedan oficir, jedan podoficir, 9 mornara, 4 inžinjera i 26 bivših talijanskih zarobljenika.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. I95, reg. br. 33/la-3.

Rujan

Formirana je Komanda mjesta (grada) Split. Za komandanta je postavljen Ivo Vrdoljak, a za političkog komesara Marin Krstulović.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 118.

U Splitu je u toku mjeseca mobilizirano za NOVJ 1.096 novih boraca.

Izvještaj Mjesnog Komiteta KPH Split od 3. 10. 1944. arhiv IHRPD k. 27.

Članovi partijске i skojevske organizacije u Splitu izvršili su slijedeće akcije: rasturili po vojnim objektima 700 letaka što su ih izdali saveznici na njemačkom jeziku; izlijepili po gradu 200 letaka na njemačkom jeziku naminjenih njemačkoj vojsci; rasturili po gradu 30.000 listića sa raznim parolama NOP-a, a po kućama 2.000 letaka koje je izdao Gradski NO odbor u povodu mobilizacije koju su provodile ustaše; pocijepano je 110 kućnih listova, koje su kućevlasnici, po nalogu policije, istakli u kućama i na 26 mesta pokidali njemačke telefonske linije u gradu.

Izvještaj Mjesnog komiteta KPH Split od 3. 10. 1944. Arhiv IHRPD, k. 27.

Partijска organizacija u Splitu je brojala 103 člana i 53 kandidata, skojevska organizacija 247 članova dok je u USAOH-u bilo 3.892 člana.

Izvještaj Mjesnog komiteta KPH Split od 3. 10. 1944. Arhiv IHRPD, k. 27.

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 11,050.031 kuna i podijelio ih između 1.815 siromašnijih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 5.005 članova. Među 1.724 obitelji podijeljeno je 6.775 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD k. 27.

Gradski narodnooslobodilački odbor Splita — Prosvjetni odjel po ravnima organizirao analfabetske tečajeve. Nastavnici osnovnih i srednjih škola koji su većinom bili za narodnooslobodilački pokret održavali su privatne tečajeve sa učenicima koji nisu pohađali školu.

Izvještaj Gradskog narodnooslobodilačkog odbora Split od 5. 10. 1944. Arhiv IHRPD, 46.

LISTOPAD 1944.

1. listopad

Komanda splitskog područja je imala slijedeće komande mesta: Muć, sa sjedištem u Donjem Muću; Kaštela, sa sjedištem u selu Stričević; Split, sa sjedištem u selu Korušcima i Trogir, sa sjedištem u selu Gustimi — na obali.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 41/3.

U cilju unapređenja zdravstvene i sanitetske službe, u proteklom tromjesečju organi Komande splitskog vojnog područja su, pored ostalog, uradili: održali 106 predavanja, osnovali 46 zdravstvenih sekcija, sposobili 41 lice po sanitetskoj grani, okrečili 638 zgrada, iskopali 291 poljski zahod i održali više higijenskih smotri.

Zbornik dokumenata sanitetske službe u NOR-u, knj. 4, str. 421.

5. listopad

U selu Mravincima njemački vojnici uhvatili Felicija Stipanovića iz sela Stobreča i sutradan ga objesili ispred crkve. Na prsima obešenog stavili su natpis: »Partizanski kurir Felicije Antin Stipanović iz Stobreča za polaganje mine 28. 9. 1944.«

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 12. 10. 1944. Arhiv IHRPD, arhiva NDH.

7. listopad

Ustaše, zajedno sa njemačkim vojnicima iz Splita, Solina i Kaštela, krenuli u pretres kraja Milišići, Gašpići, Cikatići i Katići. Pošto su prethodno ispalili nekoliko topovskih granata po okolici, zbog čega je preplašen narod pobegao, oni su zatim neometano vršili pljačku svega do čega su stigli i usput zapalili nekoliko kuća.

Izvještaj Župskog redarstvenog zapovjedništva. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 141, reg. br. 2/47-1.

8. listopad

Sa radom prestala domobremska međupostaja Mimice koja je pripadala oružničkom zapovjedništvu Split.

Izvještaj 7. oružničke pukovnije. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 195, reg. br. 33/la-3.

U selu Korušcima je održana Prva okružna konferencija USAOH-a splitskog okruga. Konferenciji je prisustvovalo oko 700 delegata. O ulozi omladine u NOP-u referat je podnijela Tasja Kuzmanić, istakavši da je omladina

splitskog okruga dala veliki doprinos **NOB-u**, uputivši u NOVJ više od 17.000 boraca. Izabran je novi odbor od osam članova. Za predsjednika je izabran Zdenko Cvrlje.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 650.

Očekujući skoro povlačenje iz Splita njemačke jedinice su eksplozivom razrušile željeznički most na rijeci Jadro, između Sv. Kaje i Vranjica.

Izvještaj Župskog oružničkog zapovjedništva. Arhiv VII, arhiva NDH, k. 141, reg. br. 2/47-1.

9. listopad

Na raskršcu u Solinu njemački vojnici objesili Palminu Piplović, člana KPJ Nikolu Zavorea i jednog svog vojnika, jer su navodno nagovarali njemačke vojnike da dezertiraju.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 335. Arhiv IHRPD, Split, Inv. br. 57.

10. listopad

Četvrta splitska brigada, u sadejstvu sa Trećom i Trinaestom dalmatinском brigadom, oslobođila Livno, koje su branili: bataljon domobrana iz 4. pješačke pukovnije, četa legionara iz njemačke 369. legionarske divizije i žandarmi (jačine 750 vojnika). Neprijatelj je imao 185 mrtvih i 84 zarobljenih, a jedinice 9. divizije svega 8 mrtvih i 26 ranjenih boraca.

Zbornik VII, tom. V, knj. 34, str. 246-51; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 36/2, k. 847, reg. br. 9/2.

U borbi kod sela Prugovo jedan vod partizanske straže Komande mjesta Muć ranio je dvojicu ustaša.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 44/3.

12. listopad

U višesatnoj borbi sa ustašama i Nijemcima kod sela Kapitanović četa Komande mjesta Kaštela je ubila 5 neprijateljskih vojnika, a sama je imala jednog poginulog borca.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 44/3.

13. listopad

Saveznička avijacija bombardirala Split, naročito Meje i Brodogradilište, nanijevši veću štetu.

Ljetopis samostana sv. Franje u Splitu. Arhiv IHRPD.

14/15. listopad

Četvrta splitska brigada i Treća dalmatinska brigada Devete divizije izvršile neuspjeli napad na Duvno, koga su branili dijelovi 2. bataljona 369. puka 369. legionarske njemačke divizije, četa tenkova i oko 250 ustaša.

Napad je obnovljen 15/16. i 17/ 18. listopada, ali ni ovoga puta mjesto nije zauzeto, zbog jakog otpora neprijatelja. Neprijatelj je imao 64 mrtva i 58 ranjenih, dok su gubici naših brigada bili 11 mrtvih i 52 ranjena borca.

Zbornik, tom V, knj. 34, str. 307-311; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 37/2.

15. listopad

Na teritoriju Komande splitskog vojnog područja u proteklom mjesecu je mobilizirano 707 novih boraca. Od toga: radnika 186, seljaka 273, zanatlija 50, namještenika 50, domaćica 47, bivših vojnih lica 13, intelektualaca 54 i đaka 34.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 44/10-3.

Na teritoriju Komande splitskog područja, za potrebe jedinica i ustanova NOVJ, bile su organizirane slijedeće radionice: kovačka, limarsko-puškarska, dvije mehaničarske, drvodjelska, tri krojačke, tri postolarske i opančarska.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 42/3.

Za potrebe jedinica NOVJ Komanda splitskog područja je u proteklom tromjesečju, preko svojih kanala Splita, Kaštela i Solina, prebacila sa Visa 72.450 kg razne robe, oružja i namirnica. Na ovom radu je bilo angažirano 2.100 ljudi i 1.695 konja.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 42/3.

Za potrebe jedinica NOVJ, Komanda splitskog vojnog područja je u proteklom tromjesečju na dobrovoljnoj bazi prikupila: žita (pšenice i kukuruza) 122.477 kg, mesa 77.529 kg, voća i povrća 1.900 kg, krumpira 1.622 kg i raznih drugih artikala oko 20.000 kg.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 42/3.

19. listopad

U tvornicu cementa »Split« u Majdanu ubačena je skupina od šest boraca Komande mjesta Split i dva terenska radnika sa zadatkom da onemoguće njeni rušenje od strane njemačkih snaga prilikom njihovog povlačenja. U tvornicu su bili ubačeni Vlado M. Radić, Milan A. Matulović, Milan A. Pleština, Ante D. Vetma, Prandžić (ime nepoznato), Karan, Jozo M. Perković, Mijo M. Pleština i Mijo M. Smislaka. Za njihovo snabdijevanje i obavještanje određena su četiri tvornička radnika i službenika.

Arhiv VII, mikroteka, CK SKH Zagreb, film 4 40/603, 604.

20. listopad

U splitskoj luci njemački vojnici potopili remorker što su ga bili dodijelili Mornarici NDH, kako bi onemogućili mornarima NDH ponovno bjek-

stvo partizanima. Nekoliko dana ranije sa drugim brodom je desetak mornara NDH prebjeglo partizanima na otok Brač.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 352. Arhiv IHRPD, Split, Inv. br. 57.

Iz Splita sa konvojem njemačkih kamiona pobjegao Dogalić, urednik ustaškog lista »Novo Doba«. Sutradan je otpušteno sve osoblje redakcije i administracije. Tiskaru su napustili i njemački vojnici koji su je osiguravali.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 353. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

21. listopad

Saveznička avijacija je bombardirala Split (Gripe, Brodogradilište i željezničku stanicu).

Izvještaj Komande mjesta Satrić. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1896-1, reg. br. 2/6.

Njemački vojnici napustili zgradu Trgovačke akademije u Splitu, a zatim benzinom polili stubište i zapalili je.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 355. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

22. listopad

U Splitu izišao posljednji broj ustaškog lista »Novo Doba«. U napomeni redakcije stoji: »Zbog iznimno velikih poteškoća prisiljeni smo obustaviti izlaženje lista na neodređeno vrijeme. Molimo poštovane čitatelje da ovo uvaže.«

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 355. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

23. listopad

Pri povlačenju iz Splita Nijemci su zapalili zgradu Trgovačke akademije, minirali više objekata i uništili svoje topove na Sustjepanu. Mjesni komitet KPH Split je poduzeo potrebne mjere, naoružavši članove Partije, kako bi u odlučnom času onemogućili Nijemce u daljem razaranju.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 690.

U okupirani Split, sa skupinom od 20 boraca, ubacio se major Ivo Purišić. Uz suradnju partijsko-političkih organizacija i simpatizera NOB-a u gradu, oni su uspjeli spasiti više značajnih objekata koje su Nijemci već bili minirali i predviđali za rušenje prilikom njihovog napuštanja grada.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 45/3.

24. listopad

Na putu između sela Ramljane i Kljake četa pri Komandi mjesta Muć zarobila pet ustaša.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 45/3.

25. listopad

Uz slab otpor njemačkih snaga, dijelovi Desete dalmatinske brigade su oko 20 sati konačno oslobodili Klis.

Zbornik VII, tom V, knj. 34, str. 432; Arhiv VII arhiva NOB, k. 1032/11, reg. br. 21/3.

Na položajima između sela Broćanca i Konjskog, Drugi vod čete pri Komandi splitskog područja zarobio je 31 domobrana.

Izyještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 45/3.

Njemačka vojska počela napuštati Split. Zatvorena je Feldkomandantura. I posljednji pripadnici 3. djelatne ustaške bojne također su napustili grad. Otputovali su i svi istaknutiji ustaški funkcionari preko Kaštela za Šibenik. Njemački vojnici su zapalili skladište municije koje se nalazilo u kući Kata-linića na istočnom dijelu luke.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 358, 360. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

U tvornici cementa »Split« u Majdanu njemački vojnici pokušali da postave eksploziv i miniraju postrojenja. Grupa boraca koja je 19. listopada ubaćena u tvornicu spriječila ih je vatrom iz automata i ubila 8 vojnika.

Izyještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 45/3; Mikroteka VII, CK SKH Zagreb, film 40/603, 604.

25/26. listopad

Štab njemačkog 15. brdskog korpusa, na prijedlog Štaba 264. divizije, naredio Borbenoj grupi »Müller« iz iste divizije, koja je branila Split, da napusti grad i povuče se ka Šibeniku. Tokom noći, osim Splita, njemačke i ustaške jedinice napustile su i sva okolna uporišta: Stobreč, žrnovnicu, Klis i Solin i povukle se u pravcu Kaštela.

T. Radošević: Ofanziva za oslobođenje Dalmacije, str. 184, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1965.

26. listopad

Split oslobodile snage 20. i 26. dalmatinske divizije. Prve jedinice Narodnooslobodilačke vojske ušle su u grad oko 7 sati. Među prvima u grad je ušla i Komanda mjesata Split. Domobranske snage koje su se još zatekle u gradu predale su se bez borbe. Zarobljeno je oko 800 neprijateljskih vojnika. Na znak crkvenih zvona, uprkos kiši, čitavo pučanstvo je izišlo na ulice da pozdravi svoje oslobođioce.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 519, reg. br. 12/2; k. 28, reg. br. 6/15-9; A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 361, 363. Arhiv IHRPD.

Rano ujutro, nasred trga u Splitu, ubijen je ustaški krvolok Bednarjec, prije nego što je uspio sjesti u automobil, kojim je mislio pobjeći.

Historijat NOB Splita. Arhiv VII, mikroteka, MNO Zagreb, NOB, film 9/480.

27. listopad

Rukovodstva Oblasnog komiteta KPH, SKOJ-a i JNOF-a za Dalmaciju preselila su se sa otoka Visa u oslobođeni Split. Na znak zvona sa svih crkava u Splitu gotovo svo stanovništvo se okupilo na rivi da pozdravi ulazak u luku svečano iskićenog parobroda »Ston« kojim su stigla politička rukovodstva Dalmacije. Sa zapovjedničkog mosta parobroda prisutne je pozdravio tajnik JNOF-a za Dalmaciju pukovnik Vicko Krstulović i čestitao Spličanima na oslobođenju.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, str. 367. Arhiv IHRPD.

Narodnooslobodilački odbor Splita i Komanda splitskog područja izdali zajednički oglas u povodu oslobođenja grada: »Napačeni, ali nikad ne pokorenji herojski Split je oslobođen! Krvoljni okupatori i njihove sluge su istjerani, ali ne zaboravimo, da njihovi podmukli suradnici — te sramne narodne izdajice — još uvijek žive među nama ...«, stajalo je, pored ostalog, u oglasu.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 364. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57; Muzej narodne revolucije Split, Inv. br. 41.

28. listopad

U Splitu, u zgradu osiguravajućeg društva »Croatia«, smjestio se Oblasni NOO i održao savjetovanje. Prisustvovali su članovi NOO-a Splita i članovi svih pet rajonskih odbora. Na savjetovanju su razmatrana pitanja trenutnog stanja u gradu i mjere koje treba hitno poduzeti.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 693.

Tiskara »Marko Marulić« u Splitu, u kojoj je štampano »Novo Doba«, čiji je vlasnik bio ustaški nakladni zavod u Zagrebu, postala je Tiskara »Slobodne Dalmacije«.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 370. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

U Splitu je ustanovljen Ured za povratak prisilno iseljenog pučanstva sa otoka. Jedinice Mornarice NOVJ počele su ih toga dana prebacivati brodoma i vraćati svojim kućama opustošenim od Nijemaca.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 369, 380. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

Jedinice Komande mjesta Split ušle u Kaštela iz kojih se neprijatelj povukao prema Trogiru.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 45/3.

29. listopad

U Split parobrodom sa otoka Visa stigao predsjednik ZAVNOH-a Vladimir Nazor. Usprkos kiše koja je neprestano padala, masa svijeta ga je dočekala na obali poklicima. U ime Splita pozdravio ga je potpredsjednik NO

odbora Humbert Fabris. Nazor se zahvalio na srdačnom dočeku što mu je priređen kao predsjedniku Vijeća Federativne države Hrvatske u zajedničkoj nam domovini Titovoj Jugoslaviji.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 371
Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

Jedinice Komande mjesta Kaštela ušle u Trogir iz kojega su se Nijemci povukli.

Izvještaj Komande splitskog vojnog područja. Arhiv VII,
arhiva NOB, k. 1893-4, reg. br. 45/3.

U Solinu i Klisu održan svečan zbor u znak proslave oslobođenja Splita. Zboru je prisustvovalo skoro cijelokupno stanovništvo tih mjesta. Govorili su Vicko Krstulović, Dane Škarica i Drago Gizdić.

D. Gizdić »Dalmacija 1944—1945«, 695.

30. listopad

U oslobođenom Splitu, u prostorijama Etnografskog muzeja, otvorena izložba darova građana Splita, datih Osmom korpusu u povodu godišnjice njegova osnutka.

»Slobodna Dalmacija« 74 VI, od 1. studenog 1944. Arhiv VII, CSK 16, reg. br. 33/1.

31. listopad

U oslobođeni Split poslije podne stigla glazba 26. divizije koja je prošla gradskim ulicama svirajući borbene i narodne pjesme. Uvečer je na Narodnom trgu priredila koncert, kome je prisustvovao veliki broj građana.

Arhiv VII, arhiva NOB, CSK 16, reg. br. 33/1.

Listopad

Socijalni odjel Gradskog NO odbora u Splitu je prikupio 11,642.287 kuna i podijelio ih između 1.925 siromašnijih obitelji partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora, koje su brojale 5.236 članova. Među 258 obitelji podijeljeno je 1.805 kg raznih namirnica.

Arhiv IHRPD, k. 27.

STUDENI 1944.

1. studeni

U Splitu, poslije četverogodišnje okupacije, ponovo počeo upis u srednje i pučke škole, koje organizira nova narodna vlast.

»Slobodna Dalmacija«, 86, Arhiv VII, arhiva NOB, CŠK. 16, reg. br. 40/1.

Iz Splita brodovima Mornarice NOVJ, za protekla četiri dana prebačeno je na otok Šoltu 1.669 od Nijemaca prisilno iseljenih osoba, na otok Brač 434, a na otok Hvar 112 osoba.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 380. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

2. studeni

U splitsku luku uplovio britanski razarač »167« sa komandantom britanskih snaga na Jadranskom i Jonskom moru, admiralom Morganom. Na Mletačkom pristanu dočekali su ga pukovnik Srećko Manola, zamjenik komandanta Mornarice NOVJ i komandant IV pomorsko-obalskog sektora Nikola Srzić.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 382; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 27, reg. br. 2/12-3.

U Splitu Sud Vojne oblasti 8. korpusa NOVJ osudio na smrt strijeljanjem ratne zločince: ustašu Jurja Stanojevića, velikog župana Župe Cetina u Splitu; ustašu dr Stjepana Vukušića, načelnika grada Splita; ustašu ing. Fabijana Lukasa, direktora Srednje tehničke škole, okupatorskog denunciјanta i još 20 ustaških i četničkih funkcionera i pripadnika njemačke tajne policije.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 383. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

3. studeni

U Splitu, u prostorijama Zdravstvenog odjela Oblasnog NO odbora održana konferencija o koordinaciji rada vojne i civilne sanitetske službe. Donijeta je odluka da se za smještaj bolnice i ranjenika Osmog korpusa, pored ostalih, rezervira i osnovna škola ispod Marjana, kao i prostorije Sjemeništa sa kapacitetom od 450—500 kreveta i izvrši mobiliziranje liječnika i drugog medicinskog osoblja.

Izvještaj Oblasnog NOO od 6. 11. 1944. Zbornik sanitetske službe, Knj. 4, 459-60.

Gradski NO odbor Splita izdao uputstvo za reguliranje poštansko-telefonske i telegrafske službe u gradu i na ostalom oslobođenom teritoriju splitskog područja.

Izvještaj Gradskog NO odbora. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 18934, reg. br. 2/4.

5. studeni

Velika povorka svijeta, sa glazbom i počasnom četom iz 26. divizije, krenula kroz grad na Novo groblje u Splitu, kako bi odala počast strijeljanim partizanima i obešenim rodoljubima. U prisustvu roditelja i rodbine poginulih održali su govore Vicko Krstulović, tajnik JNOF-a, a Ante Eterović u ime USAOH-a.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 391. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

U Splitu, u prostorijama kina »Eden«, Foto-sekcija Propagandnog odjela Oblasnog NO odbora Dalmacije otvorila izložbu fotografija koje prikazuju tok i razvoj NOB-a, zločine neprijatelja, oslobođenje Splita i dolazak u grad predstavnika narodne vlasti i partijsko-političkih rukovodilaca.

Arhiv VII, arhiva NOB, CS K16, reg. br. 34/1.

6. studeni

Poslije više od šest mjeseci uspješnog reprezentiranja našeg sporta u inozemstvu povratio se u oslobođeni Split nogometni tim »Hajduk«. Za samo pet mjeseci »Hajduk« je na Visu i u petnaest talijanskih gradova odigrao 31 utakmicu, od toga je četiri puta igrao neriješeno, a izgubio je samo dva puta.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 398. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

7. studeni

U Splitu, u povodu proslave oktobarske revolucije održan miting, na kome su govorili predsjednik ZAVNOH-a Vladimir Nazor, Vicko Krstulović i Vice Buljan. Održane su i prigodne priedbe.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 399; D. Gizić: »Dalmacija 1944—1945«, 714.

U oslobođenom Splitu na »Hajdukovom« igralištu u prisustvu članova sovjetske i britanske vojne misije, kao i preko 3.000 gledalaca odigrana je prva nogometna utakmica između »Hajduka« i momčadi 1. dalmatinske brigade, koja je završila rezultatom od 6:1 u korist »Hajduka«.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 401. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

9. studeni

U tvornicama u Majdanu, Solinu, Vranjicu i Kaštel Sućurcu, od najboljih radnika-stručnjaka, formirane su uprave tvornica.

D. Gizić: »Dalmacija 1944—1945«, 718.

12. studeni

Na »Hajdukovom« igralištu u Splitu odigrana je nogometna utakmica između »Hajduka« i momčadi engleske krstarice HMS »Delhi« koja je završila rezultatom od 8:1 u korist »Hajduka«.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 413. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

U Splitu osnovan Oblasni odbor Crvenog križa. Za predsjednika je izabran dr Ante Mladineo, za potpredsjednika Ratko Jelić, svećenik iz Knina, a

za tajnika Blaženka Mimica, student, član Propagandnog odjela Oblasnog NO odbora Dalmacije.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 413. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

16. studeni

Štab Mornarice NOVJ uputio VŠ NOV i POJ izvještaj: »Komandant britanske krstarice »Delhi«, koja se još uvijek nalazi u Splitu, traži da postavi signalnu stanicu i kancelariju na obali; u Zadar stiže britanska krstarica »Colombo«; posada ovih britanskih brodova, koji dolaze bez odobrenja Vrhovnog štaba, stavljuju Štab Mornarice pred gotov čin, na vrlo uporan i drzak način traže pravo boravka i rada u našim lukama«.

Arhiv VII, arhiva NOB, k 27, reg. br. 2/43-3.

17. studeni

Kod Klenka, na cesti Posušje—Duvno, Treći bataljon Splitske brigade vodio borbe sa dijelovima 373. njemačke legionarske divizije. Neprijateljevi gubici su nepoznati, dok je bataljon imao 4 mrtva, 2 ranjena i 9 nestalih boraca.

Izvještaj Splitske brigade. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 847, reg. br. 13/2.

18. studeni

U splitskom kazalištu, u prisustvu oko 2.000 delegatinja, održana Prva gradska konferencija AFŽ-a. Konstatirano je, pored ostalog, da se u redovima NOVJ bori oko 4.000 splitskih žena.

»Žene Hrvatske u NOB«, Zagreb, 1955, II 32-33; A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 429. IHRPD.

21. studeni

U oslobođenom Splitu ponovo proradilo brodogradilište, značajno u to vrijeme radi opravke i izgradnje brodova za potrebe Mornarice NOVJ.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 435. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

U Splitu, u Tiskari štamparskog poduzeća »Slobodna Dalmacija« tiskan je prvi put list »Omladinska iskra«, br. 13, organ USAOH-a za Dalmaciju.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 433. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

22. studeni

U Splitu, u zgradi škole Manuš, održana Prva konferencija nastavnika svih srednjih, građanskih i pučkih škola, kojoj je prisustvovalo oko 200 nastavnika. Odlučeno je da se organizira desetodnevni tečaj na kome će se nastavnici upoznati sa linijom narodnooslobodilačke borbe i njenim ciljevima.

»Slobodna Dalmacija«, br. 85, od 27. 11. 1944. Arhiv VII, arhiva NOB, CS k. 16, reg. br. 39/1.

U Splitu počelo sa radom Pučko sveučilište. Prvo predavanje održao je Drago Gizdić, tajnik JNOF-a za Dalmaciju.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 439. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

23. studeni

Ponovo je uspostavljena željeznička pruga Split—Sinj. Svečani doček prvom vlaku priređen je u Klisu, Dicmu i Sinju, a usput, sve do Sinja, narod je klicao i pozdravljaо.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, str. 439.
Arhiv IHRPD, Inv. br. 57

26. studeni

U Splitu, u zgradi Gimnazije, održano prošireno savjetovanje predsjednika i tajnika svih okružnih i kotarskih odbora JNOF-a i predstavnika Oblasnog odbora. Na savjetovanju je analizirano političko stanje u Dalmaciji, prehrambena situacija i rad na obnovi porušenih privrednih i ostalih objekata i prometa.

»Naprijed«, organ KPH, br. 82, od 5. 12. 1944. Arhiv VII, centralna štampa Hrvatske.

28. studeni

U Splitu, u prostorijama kina »Eden«, održano prošireno partijsko savjetovanje za Dalmaciju, kome su prisustvovali svi politički i organizacioni sekretari i članovi okružnih komiteta odgovorni za rad NOO-a, zatim sekretari kotarskih i mjesnih komiteta, partijski rukovodioci u vojsci i svi članovi Oblasnog komiteta Partije i SKOJ-a.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, str. 745.

29. studeni

Povodom druge godišnjice AVNOJ-a u Splitu je održan miting uz prisustvo više tisuća građana. O značenju AVNOJ-a govorio je tajnik Okružnog odbora JNOF-a Splita Ante Roje, a na svečanoj akademiji, koja je održana u Kazalištu, govorio je Vladimir Nazor.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 455. IHRPD.

U Splitu je osnovana Oblasna bolnica Osmog korpusa kapaciteta 600 kreveta, sa slijedećim odjelima: kirurško, interno, zarazno, za uho, grlo i nos, nervno, očno i zubna stanica. U bolnici je bilo 517 ranjenika, a radilo je 12 liječnika.

Izvještaj Sanitetskog odsjeka Korpusne vojne oblasti 8. korpusa. Zbornik sanitetskih dokumenata, 4, 520-521.

U Splitu održano skojevsko savjetovanje kome su prisustvovali članovi Oblasnog komiteta SKOJ-a, sekretari okružnih, kotarskih i brigadnih komiteta SKOJ-a. Na savjetovanju je bilo riječi o kulturno-prosvjetnom radu, radu pionirskih organizacija, pripremama za Prvi kongres USAOH-a i radu skojevskih organizacija u vojsci.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 746—747.

Studeni

Gradski NO odbor Splita u svim rajonima organizirao zdravstvene ambulante u kojima će se vršiti besplatan liječnički pregled i liječenje pučanstva. Osnovane su dvije besplatne centralne zubne stanice.

Arhiv VII, arhiva NOB, CS k. 16, reg. br. 37/1.

PROSINAC 1944.

2. prosinac

U Splitu održano savjetovanje sanitetskog i medicinskog kadra Osmog korpusa. Svrha savjetovanja bila je iskustvo u dotadašnjem radu i daljnje unapređenje ove službe.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 462.

3. prosinac

Vrhovni štab izdao naređenje da se u Splitu organizira sanitetski punkt za prihvat i smještaj izliječenih ranjenika i invalida koji se vraćaju iz Italije.

Zbornik VII, tom V, knj. 36, str. 527; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 19, reg. br. 3/1 (depeše) .

U Splitu održana konferencija predstavnika splitskih zdravstvenih vlasti i apotekara, na kojoj je zaključeno da se osnuje Udruženje splitskih apotekara.

Zbornik sanitetske službe, 4, 530—531; A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 461.

4. prosinac

U Splitu održana Okružna konferencija AFŽ-a splitskog okružja.

Bilten — izdanje Odjel, informacija ZAVNOH-a, 19, od 6. prosinca 1944.

Četvrta splitska brigada, u sadejstvu sa Trećom dalmatinskom brigadom, na putu Bender—Prtljevo kod Knina, razbila njemačku motoriziranu kolonu. Uništeno je 20 kamiona, a zaplijenjeno šest. Poginulo je 350, a zarobljeno 400 njemačkih vojnika.

Operacijski dnevnik 9. divizije. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842, reg. br. 56/2 i k. 847, reg. br. 11/2.

5. prosinac

U Splitu počela da radi Sanitetska podoficirska škola Osmog korpusa. Prvi tečaj je pohađalo 28 slušalaca.

Izvještaj Uprave Sanitetske podoficirske škole 8. korpusa od 12. 2. 1945. Zbornik sanitetskih dokumenata, 4, 676-8.

Odlukom Predsjedništva AVNOJ-a posmrtno je proglašen za narodnog heroja član Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju Ivan Lučić Lavčević, koga su talijanski fašisti 23. prosinca 1942. godine strijeljali u Splitu.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 498. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

8. prosinac

Splitska brigada, u sadejstvu sa Trećom brigadom 9. divizije i šestom brigadom 19. divizije, nakon dvodnevnih borbi, oslobođila Otrić. Neprijatelj je imao 150 mrtvih i 350 zarobljenih vojnika. Od toga je Splitska brigada ubila 74, ranila 125 i zarobila 60 neprijateljskih vojnika. Naše jedinice su ukupno imale 15 mrtvih i 80 ranjenih boraca, od čega na splitsku brigadu otpada 13 poginulih i 53 ranjena borcea.

Operacijski dnevnik 9. divizije. Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 562/1 k. 847, reg. br. 12/2.

U zgradi Vojnog suda u Splitu otpočela sa radom dvodnevna konferencija vijeća vojnih sudova i sudskih organa 8. korpusa NOVJ. Govoreno je o značaju i ulozi vojnog sudstva i istaknuto da nijedan zločinac ne smije ostati nekažnjen.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 477. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

9. prosinac

U Splitu održana konferencija splitskih pravnika. Prisustvovalo je oko 150 odvjetnika i sudaca. Govoreno je o narodnom sudstvu i položaju pravnika u NOB-u.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 472. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

12. prosinac

Po naređenju Štaba Osmog korpusa Komanda splitskog vojnog područja dobila naziv Komanda vojnog područja srednje Dalmacije.

Arhiv VII, arhiva NOB, k. 529, reg. br. 34-3/11.

17. prosinac

U Splitu, u dvorani Kazališta održana konferencija Gradskog odbora NOF-a. Izabran je Izvršni odbor od 15 lica, te plenum od 70, među kojima 15 žena. Za predsjednika je izabran Ivo Tijardović, kompozitor.

A. Kisić: »Ljetopis grada Splita«, rukopis, 1944, 491. Arhiv IHRPD, Inv. br. 57.

19. prosinac

Četvrta splitska brigada je imala 1.415 boraca i rukovodilaca. Od toga: radnika 338, seljaka 888, intelektualaca 57, obrtnika i sitnih trgovaca 110, namještenika 21 i ostalih 10. Po nacionalnosti je bilo: Hrvata 1.269, Srba 23, Slovenaca 60, Crnogoraca 4, Muslimana 37, Talijana 14, Židova 1, Rusa 5 i Poljaka 2.

Zbornik VII, tom V, knj. 36. str. 300-301; Arhiv VII, arhiva NOB, k. 842-A, reg. br. 1/4.

20. prosinac

U Splitu održana Prva konferencija Antifašističke omladine grada Splita. Pored delegata prisustvovali su predstavnici Gradskog odbora NOF-a, USAOH-a i omladine Dubrovnika, Šibenika, Biokova i Zadra.

»Naprijed«, organ KPH 86, od 2. siječnja 1945. Arhiv VII, centralna stampa Hrvatske.

U Oblasnoj vojnoj bolnici Osmog korpusa u Splitu bilo je 1.077 ranjnika, liječnika 14 i medicinara 11.

Izvještaj Sanitetskog odsjeka vojne oblasti 8. korpusa.
Zbornik sanitetskih dokumenata, 4, 592.

21. prosinac

U Splitu održana Prva konferencija okružnih dopisnika Dalmacije i članova redakcije »Slobodna Dalmacija«. Govorilo se o organizaciji i unapređenju dopisničke službe.

Bilten — izdanje Odjel informacija ZAVNOH-a, 25 od 27. prosinca 1944. Arhiv VII, centralna štampa Hrvatske.

23. prosinac

U Splitu, u zgradi Narodnog kazališta, održano komemorativno veče u povodu dvogodišnjice strijeljanja člana Oblasnog komiteta KPH Dalmacije Ivana Lučića Lavčevića.

D. Gizdić: »Dalmacija 1944—1945«, 829.

U Splitu, u organizaciji Kluba kulturnih radnika Dalmacije, otvorena izložba radova 28 umjetnika — partizana. Izloženo je 106 radova sa tematikom iz NOB-a.

»Slobodna Dalmacija«, br. 5093, od 4. srpnja 1961.

28. prosinac

Otpočeo dvodnevni rad Trećeg zasjedanja Oblasne skupštine NO odbora Dalmacije. Pošto je pročitan izvještaj o radu Oblasnog odbora, donijeta je odluka o spajanju Okružnog NO odbora za srednju Dalmaciju i Okružnog NO odbora za srednjodalmatinsko otočje u jedan odbor — Okružni NO odbor za srednju Dalmaciju.

Arhiv VII, mikroteka. Muzej MNO Zagreb, film 9/430.

29. prosinac

U Splitu su u kampanji protiv tifusa obrazovane i počele sa radom dvije depedikulacione stanice: jedna u Firulama a druga u Berzi rada, koje su postigle slijedeće rezultate: okupalo se 6.346 boraca i civila, ošišalo se 4.333 borca, opralo odijela 6.834 borca, prekrivača 1.758, plahti 248, ostale robe 5.774 itd.

Izvještaj Komande vojnog područja srednje Dalmacije,
Zbornik sanitetskih dokumenata, 4, str. 589.

Prosinac

Aktivnost Kotarskog NO odbora Solin ogleda se u slijedećem: Socijalni odjel je otvorio Dječji dom u Kaštel Lukšiću, u koji je smješteno 120 djece poginulih partizana i najsromičnijih roditelja. Prehrambeni odjel je razdijelio 14.583 kg hrane, a za kampanju pobjede sakupio 6.551 kg žita, 10.516 kg kukuruza, 37.559 l vina, 611 l rakije i 7.173 kg mesa. Kulturno-prosvjetni odjel je otvorio petnaest škola, koje je pohadalo 1.067 učenika.

Arhiv VII, arhiva NOB, CS k. 16, reg. br. 50/1.